

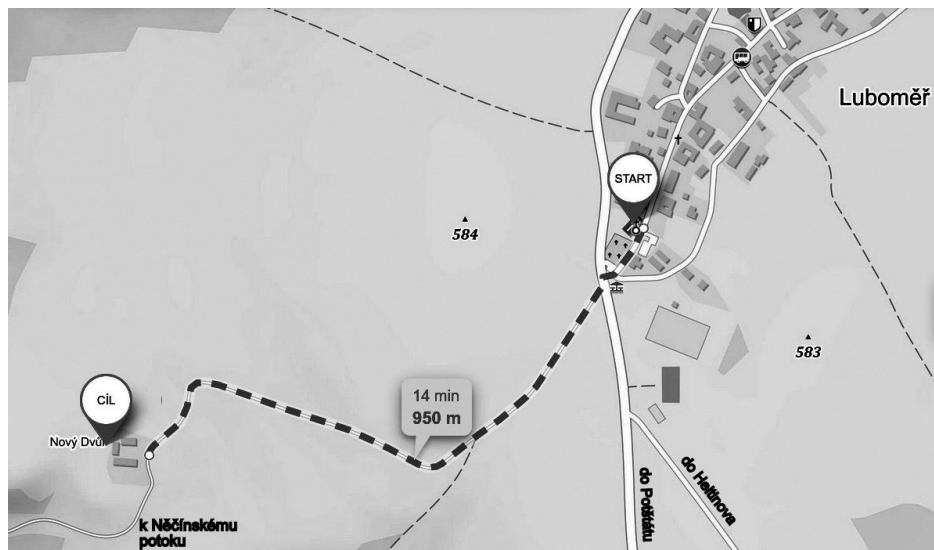
ODERSKÉ VRCHY

vlastivědný zpravodaj Spálava a okolí

Minulost samoty Nový Dvůr u Luboměře

Jaroslava Šustková a Pavel Kašpar st.

Půjdete-li z Luboměře po silnici do údolí Něžinského potoka, po 950 m od kostela sv. Vavřince v Luboměři minete malebnou samotu Nový Dvůr, která je dnes používána jen jako rekreační objekt. Její dávná minulost je mezi zdejšími lidmi popisována různě. Luboměřský kronikář Rudolf Mík¹ se domníval, že nejstarší kamennou budovu samoty čp. 75 (viz dále) postavili vandrovní mnichové přemonstranští, kteří pocházeli z Hradiska u Olomouce. Výhodná poloha této stavby mezi obcemi Luboměřem, Lindavou a Libenthalem² jim umožňovala sloužit věřícím uvedených obcí a hájit katolickou víru. Jaká byla skutečná historie Nového Dvora, se pokusíme popsat na základě studia archivních podkladů v následujícím článku.

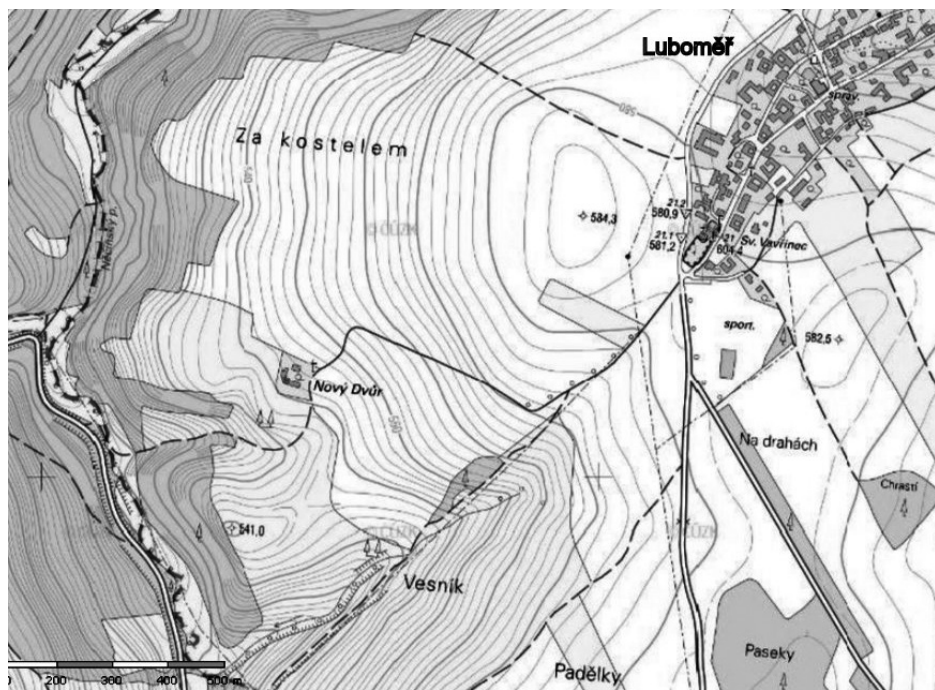

2021 - výřez ze situační mapky Luboměře se samotou Nový Dvůr. Délka přístupové cesty a potřebná doba pro výlet. www.mapy.cz

Nový Dvůr býval kdysi hilbrovický (hilpersdorfský) dvorec, neboť stojí v poli označovaném pomístním jménem Padělky, které byly ve středověku nazývány Hilpersdorfské role. Stejný název zachoval se ve starých záznamech o Heltí-

1. Rudolf Mík: Sedláci rusticalisté se selskými grunty a fojt v Luboměři.

2. Jsou použité pomístní názvy obcí Lipná (Lindava) a Luboměř pod Srážnou (Liebenthal).

2021 Výřez z katastrální mapy okolí Luboměře se samotou Nový Dvůr. www.cuzk.cz

2020 – Celkový pohled na samotou Nový Dvůr u Luboměře. Foto Z.Vývoda. www.mapy.cz

2020 - Přístupová cesta k samotě Nový Dvůr od Luboměře. www.lubomer.cz

nově. Dnešní samota Hilbrovice, o které jsme psali v loňském roce (Oderské vrchy roč. 35/2020, č. 1 – 2), vzdálená 3 km jihovýchodně od Nového Dvora, patrně upomíná na zaniklou vesnici Hilpersdorf, o které však nejsou zachované žádné písemné zprávy. Údajně prý sousední vesnice Lipná (dříve Lindava, něm. Lindenau) byla založena osadníky zaniklé vesnice Hilpersdorfu. Lipná vznikla v období 1394 – 1408, neboť roku 1408 se uvádí na potštátském pan-

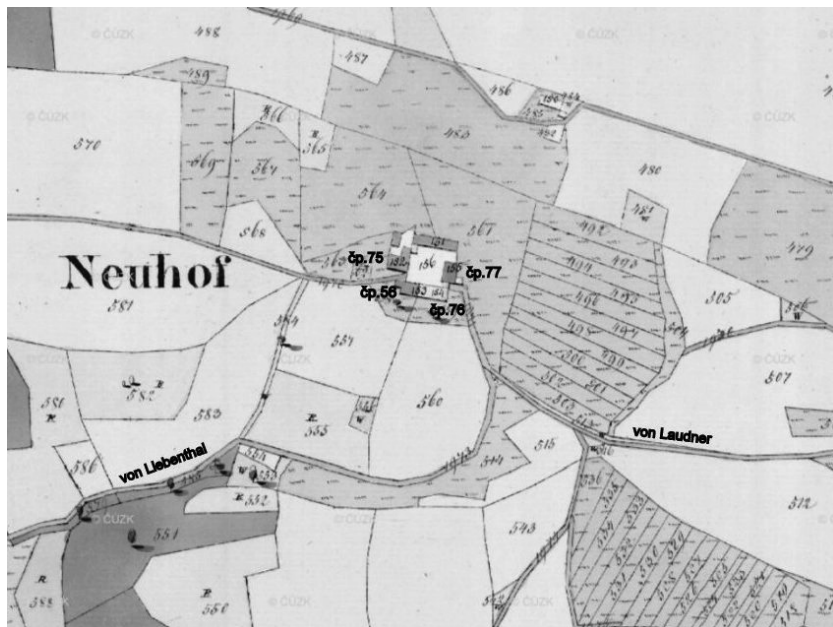

*1764 - 1768, samota Nový Dvůr (něm. Neuhof)
na I. Vojenském mapování - Josefovské, Morava, list č.29. www.old.maps.cz*

ství oproti roku 1394 jen o čtyři osady více, a to potštátské Předhradí, Padesát Lánů, Bankov (Boňkov) a Lydnaw (dnešní Lipná). Na lipenském katastru i na mapách jsou doposud uváděny pomístní jména Přední Dvůr (blíže k Potštátu) a Zadní Dvůr (severněji od Potštátu), což svědčí o tom, že již před vznikem Lipné byly tamější pozemky obhospodařovány systémem odlehých dvorců. Lze proto oprávněně předpokládat, že Nový Dvůr stojí na místě někdejšího hilpersdorfského dvorce.

Vrchnost spálovského panství, k níž náležela Luboměř, obnovila dvorec v letech 1705 – 1711, kdy byl zároveň obnoven nedaleký Heltínov, připomínaný jako pustý již roku 1547. Založení Nového Dvora má patrně úzkou souvislost s obnovením osady Heltínova r. 1705, o jejíž obnovu se zasloužil tehdejší majitel spálovského panství, podnikavý rytíř Karel Ferdinand Schertz s jediným účelem, aby byl zvýšen ekonomický výnos panství pravidelným obděláváním půdy.

„Dvorec původně sloužil jako ovčín“ je krátká zmínka v záznamech luboměřského kronikáře Rudolfa Mika. Byl to původně panský ovčín s čtyřstrannou dvorcovou zástavbou, kterou tvořil chlív, stodola, zájezdní patrová budova s vnějším schodištěm, ta sloužila jako sýpka a obydlí šafáře. První písemná zpráva o Novém Dvoře je z roku 1750, kdy spálovský urbář uvádí na tehdejším panském dvorci Vavřina Šustka.

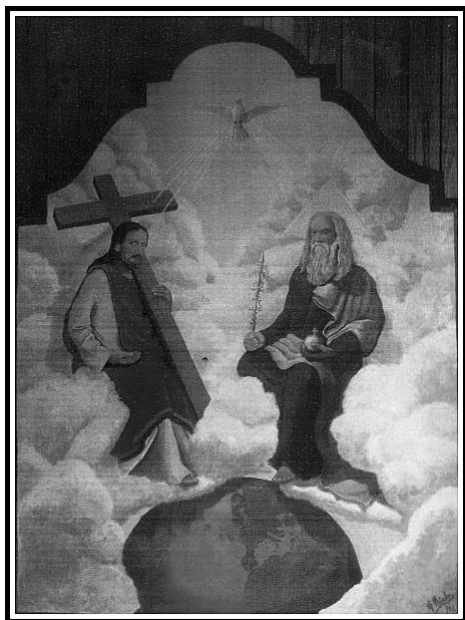
1836, samota Nový Dvůr (Neuhoř) u Luboměře - výřez císařského otisku - mapy stabilního katastru s doplněnými popisnými čísly jednotlivých domů samoty. ZA Opava

V Luboměři byl již panský dvůr z dřívější doby, tak se obnovený dvorec označoval NOVÝ DVŮR. Ve zděném dodatečně vysekaném výklenku patrové budovy býval deskový obraz svaté Trojice s letopočty 1762, 1841, 1937. Na zaniklém východním stavení byl nalezen trám s letopočtem 1761. Patrová zájezdní budova má na západní straně pod okapem zachovalý letopočet 1711. Tyto údaje svědčí o starobylosti Nového Dvora i jeho historickém významu jako ojedinělé celozděné hospodářské stavbě v době, kdy venkovská stavení bývala téměř výlučně dřevěná.

[illegible]

lovině 19. století v souvislosti se zavedením stabilního katastru. V průběhu tohoto času narostl počet stavení v Luboměři, takže Nový Dvůr byl zapsán pod popisnými čísly 56, 75, 76 a 77. Je pozoruhodné, že první popisné číslo 56 označující dvorec jako celek nenáleží patrové budově jako dominantní stavbě dvora – č.p. 75, nebo budově údajně bývalého obydlí šafáře – č.p. 77, tvořící od prvopočátku zcela samostatnou část dvora, nýbrž části jižního křídla sloužící původnímu panskému dvorci jako chlív. Rozdělení bývalých panských dvorů mezi postupné majitele nepostihlo rozdělení vlastního nádvoří dvorce, které je uvedeno v pozemkovém katastru jako stavební parcela. Od počátku soukromého hospodaření na Novém Dvoře bylo nádvoří v „nedělním držení a užívání“ všech čtyř usedlostí. Toto starobylé vlastnické právo, označováno ve starých listinách jako nedělní držení, nebo držení v nedělu, se v současnosti vyskytuje již zcela vzácně a zaniklo na Novém Dvoře jako jedno z nejposlednějších.

V roce 1937 byla zaváděna elektřina v Luboměři, ale na Nový Dvůr nebyla pořízena z úsporných důvodů. To byla jedna z hlavních příčin, proč po roce 1945 postupně zanikalo hospodaření na této samotě. Posledními hospodáři byli František Kočtář na čísle 56, Alois Honyš na čísle 75, Rudolf Klezla na čísle 76 a Josef Mik na čísle 77. Usedlost číslo 76 byla opuštěná již v roce 1933 a od té doby byla zde jen tři hospodářství. Objekt začal znovu chátrat a pustnout.

Deskový obraz svaté Trojice zdobil výklenek nad vchodem obydlí čp. 75

Obyvatelé samoty Nový Dvůr v letech 1857, 1880, 1900 a 1921

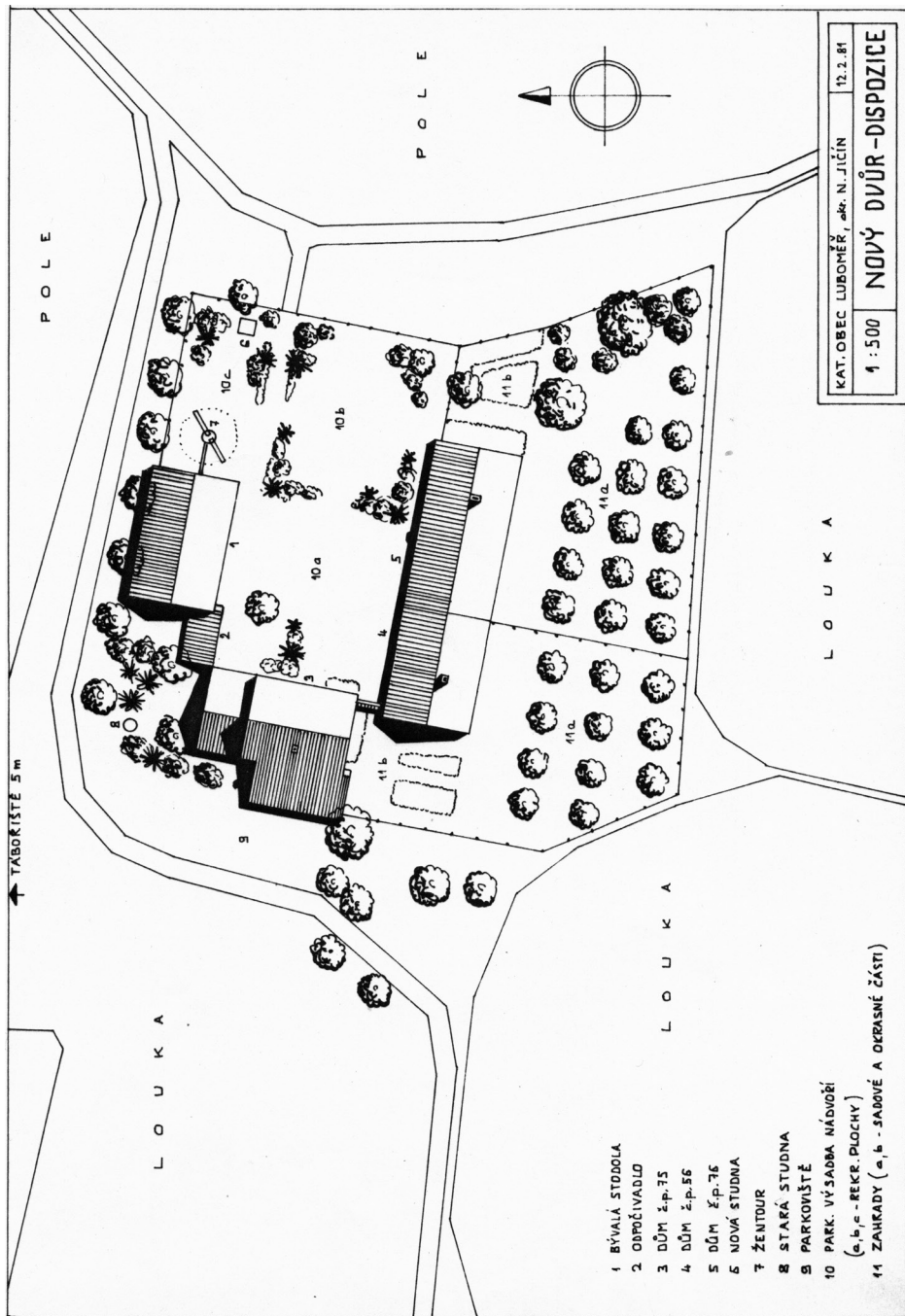
	čp. domu	Jméno a příjmení	Rok a místo nar.	Zaměstnání	Spolubydělci
rok 1857	56	Martin Šustek - nájemce	6.12.1819, Luboměř	hospodář	dcera Žofie- majitel Magdalena Löw
		Theesia Šustek	1811, Luboměř	vede domácnost	
	75	Franz Kočtář - majitel	1806, Luboměř	hospodář	Děti: Moritz, Franz Alois, Josef
		Josefa Kočtářová	1806, Luboměř	vede domácnost	
	76	Mathias Klezla - majitel	1824, Luboměř	hospodář	Děti: Waleriána Johann, Thomas
		Valeriána Klezlová	1828, Luboměř	vede domácnost	
	77	Anton Krnovsky - majitel	1825, Luboměř	hospodář	Děti: Waleriána, Franz, Johanna
		Johanna Krnovská	1826, Luboměř	vede domácnost	
rok 1880	56	Matůš Král - majitel	9.9.1841, Luboměř	hospodář	Děti: Josef, Anna, Marie, Alois
		Marie Králová	25.3.1842, Luboměř	vede domácnost	
	75	Vendelín Kočtář- majitel	19.10.1854, Luboměř	hospodář	Franz Kočtář, matka - Františka, Vincencie
		Alosie Kočtářová - něm.nár.	22.12.1855, Barnov	vede domácnost	
	76	Matěj Klezla - majitel	26.3.1824, Luboměř	hospodář	Děti: Marie, Teesie Jan, Franziska
		Teresie Klezlová	13.10.1828, Luboměř	vede domácnost	
	77	Antonín Krnovsky - majitel	10.6.1825, Luboměř	hospodář	jeden syn a sedm dcer
		Johanna Krnovská	20.7.1826, Luboměř	vede domácnost	
rok 1900	56	Jakub Kočtář - majitel	28.4.1853, Spálov	hospodář	Děti: Emil, František Josef, Aloisie
		Františka Kočtářová	9.3.1867, Luboměř	vede domácnost	
	75	Alosie Kočtářová - něm.nár., vdova	22.12.1855, Barnov	hospodář a vede domácnost	tři synové a tři dcery
	76	Johann Klezla - majitel	6.1.1851, Luboměř	hospodář	4 synové a Teresie- matka, Marie-sestra
		Františka Klezlová	17.4.1858, Luboměř	vede domácnost	
	77	Josef Mik- majitel	16.2.1876, Luboměř	hospodář	dcera Vilemína Fardová
		Aloisie Mik	24.2.1868, Luboměř	vede domácnost	
	56	Josefa Kočtářová - majitel vdova	9.3.1867, Luboměř	hospodář a vede domácnost	Děti: Emil, Frant. Karel, Anton
rok 1921	75	Alois Nagel - majitel	30.1.1887, Čermná	hospodář	Děti: Alois, Marie Žofie
		Aloisie Nagelová	30.1.1869, Luboměř	vede domácnost	
	76	Rudolf Klezla - majitel	13.8.1890, Luboměř	hospodář	bratr Tomáš - 1885
		Františka Klezlová - sestra	29.6.1892, Luboměř	vede domácnost	
	77	Josef Mík- majitel	16.2.1876, Luboměř	hospodář	Děti: Aloisie, Josef
		Aloisie Míková	24.2.1868, Luboměř	vede domácnost	

Nový Dvůr v roce 1975, do popředí vystupuje obydlí č.p. 77, pod ním popisné číslo 76, v pozadí budova č. p. 75. (Archiv manželů Šumných)

V roce 1978 je patrné chátrání budovy obydlí bývalého šafáře č. p. 77, které bylo do roku 1981 zcela zbouráno a odstraněno. (Archiv manželů Šumných)

V letech 1974 – 1984 byl Nový Dvůr v pořadí již potřetí obnoven mimo východní budovu č. p. 77, která pro havarijní stav zanikla v roce 1981 a která bývala při dřívějším panském ovčíně šafářstvím. Její půdorysné čtvercové jádro o straně kolem osmi metrů, které bylo opatřeno stejnými rohovými leženy jako má západní patrová budova. Toto by mohlo naznačovat, že se kdysi jednalo o budovu věžového tvaru s případnou roubenou patrovou nadstavbou a celý objekt snad měl původně charakter zemanské tvrze. Starobylost objektu dokazují masivní kamenné základy i nadezdívky původních částí objektu.

Nový Dvůr je významná technická a historická památka připomínající zaniklý způsob zemědělského hospodaření a venkovského osídlování zdejšího kraje.

Na domě číslo 56 je pamětní deska s věnováním a vyobrazením posledního hospodáře na Novém Dvoře:

**NA VĚČNOU PAMÁTKU
ZDEJŠÍMU RODÁKOVÍ
KARLU KOČTÁŘOVÍ
27. 11. 1903 - 23. 11. 1975**

Příloha: Překlad kupní smlouvy Nového Dvora ze dne 1. června 1783

Já, Emanuel Alois svobodný pán ze Závíšů a Osenic, dědičný pán nad statkem Spálov, Luboměř, Barnov a Heltínov, potvrzuji a přiznávám takto, s tímto mým výsadním listem přede mnou, mým potomkům a jinak před každým čestně, že jsem prodal a přenechal poddaným Antonínu Biskupovi a Janu Slosserovi pustý panský poplužní dvorec, nacházející se pod luboměřským kostelem a nepodléhající lánové kontribuci, ani jiné obecní dávce, se všemi dosud přináležejícími rolemi a lukami při tomto panském dvorci, za j e d n o s t o zlatých rýnských, na nynější a budoucí věčné časy, avšak za následujících výslovných podmínek, dříve vlastnických a dědičných.

Jaká je podstata peněžního kupu: Hospodáři složili při obdržení kupního listu úplně, ihned a hotově jedno sto zlatých říš., za což bude kupcům postoupeno 70 měřic polí, Padělek - ale před tím tak zvané Hilpersdorfské pole a jedna louka na sedm fůr sena nazývaná Pod Lindavou, rovněž dříve zvláštní (vlastnické) a dědičné.

Panský dvorec hraničí takto: Jak od shora míněného dvorce jde hranice vlevo těsně vedle heltinovských luk, vpravo ale je louka Antonína Biskupa, mezi tím leží louka Jakuba Fardy, potom běží hranice vedle polí Antonína Rycka přímo na mez, a vedle pastvin náležejících luboměřské obci (vede hranice)

přímo dolů až do tak zvaného Vesníku, zde naopak obrací se hranice vpravo až dolů na louku Josefa Ondřeje, která leží vlevo. Odtamtud jde hranice nadále vedle luk Antonína Biskupa, které leží vpravo, od zmíněného potoka běží hranice vzhůru do kopce až nahoru opět na heltinovské louky, kde je ukončení hranice.

Především z užívání tohoto dvorce jsou titíž (kupci) zavázáni odvádět a splácet vrchnostenskou daň, počínaje od 1. června 1783 ihned, nepřetržitě a celoročně čtyřicet zlatých říš., tedy čtvrtletně deset zlatých říš., a to bez nejmenších odkladů a srážek. Tedy takto stanoveno, budou kupci a jejich nástupní dědici, plnit své povinnosti. Naproti tomu já, Emanuel Alois svobodný pán ze Závířů, těmto dvěma jmenovaným poddaným A. Biskupovi a J. Slosserovi, jímž nyní a jejich budoucím potomkům příslibuji a připověžuji s tímto privilegiem neboli kupním listem přede mnou a před mými dědici a budoucími nástupními pány a držiteli statku Spálov, že se bude dodržovat to, co se shora písemně uvádí a to bez všelijakého smyšleného stavu a zvyků, zvláště při všech obměnách, doložkách článků a slov, a tečka v tomto privilegiu, případně kupním listu, avšak nadáním napsaném a uloženém k zachování v celistvosti dědici a budoucími potomky, beze všeho znemožňování a všelijakého prospěchu, nyní a na budoucí věčné časy. Uplatňuji podle vlastní vůle, aby od nynějška já a moji nástupní dědici a dědiční držitelé nevymáhali na opomenutém prodaném dvorci žádný podíl, ale zpětné pohledávky.

Naproti tomu: Oba zmínění hospodáři, totiž Antonín Biskup a Jan Slosser, mohou používat takový dvorec podle jejich nejlepšího zdání a záliby jako (své) vlastnictví beze všech surbací a též naopak mohou jej odstoupit nebo prodat. Pouze v této záležitosti bylo ujednáno a uzavřeno, že když kupci budou chtít úplně prodat někomu shora uvedený dvorec – takové zboží dříve nebo později se prodává nebo zamýšlí prodat – jsou oprávněni (jej prodat) ne ve výši uvedené částce za jedno sto zlatých říš. tak, jak jej vykoupili, nýbrž co nejlépe a nejdražší, avšak s touto výslovnou výhradou:

Když (kupci) budou chtít dříve nebo později postoupit ohlašovaný dvorec někomu jinému nebo též dědici (a to) jako prodejně, pak v takovém případě (jsou povinni) žádat příslušnou informaci u vysoké vrchnosti a ihned od celé peněžní částky, totiž od každého zlatého 6 kr. laudemia (obdrží) milostivá vrchnost, která si slavnostně vyhrazuje pokaždé tuto přednost ode všech jiných kupců. Ohlašovaný dvorec kromě všech zmínek ke složení oné peněžní částky může být zatížen ještě jinou mimořádnou celoroční daní, kdykoliv by se mocí zavedla.

Při tomto mém uspořádání, aby to zůstalo nyní a na věčné časy (zachováno) vše věrně a bezpečně: Ke stvrzení neporušitelné platnosti (kupní smlouvy),

jak na straně vrchnosti, tak i na straně obou hospodářů, vystavil jsem prvopis kupního listu k přítomnému privilegiu a kromě toho ještě zvlášť dva stejně znějící exempláře, které jsem oboustranně vlastnoručně podepsal a jeden kupní list jsem též rezervoval u úřadu (kanceláře), aby mohl být v originálu jiným, případně dědičným hospodářům a poddaným.

Tak se stalo na zámku ve Spálově, dne 1. června 1783

L. S.

(místo pečeti)

Emanuel Alois svobodný pán
ze Závířů a Osenic

Poděkování:

Naše poděkování patří paní Evě Glacové za dobové fotografie Nového Dvora a Mgr. Jiřímu Vlčkovi za letecký snímek samoty.

Použité zdroje:

Mík Rudolf: Sběrka starých listin. Archiv městyse Spálov.

Ing. Ondřej Antonín: Monografie o Novém Dvoře u Luboměře. Archiv městyse Spálov.

Sčítací operáty samoty Nového Dvora v letech 1857, 1869, 1880, 1890, 1900, 1910, 1921. Soka Přerov.

Rodné matriky obce Luboměř 1806 -1890, obce Spálov 1853, obce Barnov 1855, obce Čermná 1887. ZA Opava, pobočka Olomouc.

Legionáři - pokračování

V. Žáčková, J. Vlček

Bohdan Ševčík

Narozen 8. 10. 1894 v Luboměři. Byl jedním z pěti dětí známého vlastenec-kého učitele Vilibalda Ševčíka, jemuž jsme v našem časopisu věnovali před časem krátkou vzpomínku. V r. 1907 se rodina přestěhovala do Spálova, kde se otec stal nadučitelem a správcem obecné školy. Vystudoval gymnázium v Opavě a ještě před 1. světovou válkou začal studovat práva na UK v Praze. Při studiích si přivydělával kondicemi a jinými příležitostnými pracemi. Ovládal několik jazyků - němčinu, italštinu a polštinu, částečně i chorvatštinu a francouzštinu. V roce 1915 byl povolán na vojnu.

Z databáze VÚA Praha se dozvídáme, že v rakousko-uherském vojsku sloužil jako poručík u 15. zeměbraneckého pěšího pluku na italské frontě. Do zajetí upadl 4. 8. 1917 (dle jiného zdroje se tak stalo až 4. 9. 1917) v bitvě u St. Gabriele. Během zajetí prošel několika zajateckými tábory. Do čsl. legií v Itálii se přihlásil o rok později v zajateckém táboře Sulmana (10. 8. 1918), kde také vykonal přísahu a byl zařazen jako podporučík do 34. střeleckého pluku. Pod-

le jiného zdroje byl 15. 8. 1918 zařazen k 2. praporu a 5. rotě pluku s osobním číslem 16 441. Stal se velitelem čety a krátce zastával i funkci velitele roty a pobočníka velitele praporu. Mimo jiné se zúčastnil odražení útoku na přední stráž v úseku „Martelle“ poblíž Gardského jezera dne 29. 8. 1918 a dalších pozičních bojů na frontě. Byl dvakrát raněn.

Po vzniku republiky byl 1. 3. 1919 povýšen na poručíka a byla mu udělena „česká revoluční medaile“. Jeho další kariéra pokračovala ve vznikajících ozbrojených složkách. Dne 14. 6. 1919 byl přidělen k četnictvu a 26. 8. 1919 odešel do Bratislavy, kde vzniklo Zemské četnické velitelství. Poté byl přeložen na četnické oddělení v Bardějově, kde zastával funkci jeho velitele. 1. 11. 1920 se dočkal povýšení na kapitána. V r. 1920 se zúčastnil bojů proti Maďarům. Na Slovensku se oženil s českou učitelkou a narodil se jim syn. Po návratu do Čech dokončil studia a získal titul doktora práv.

Podle kalendáře českého četnictva z roku 1922 se stal zaměstnancem ministerstva vnitra v Praze již začátkem dvacátých let. Ještě jako štábní kapitán se podílel na vydání řady právních předpisů určených pro činnost bezpečnostních složek, zejména se zaměřením na oblast trestního práva. Spolu s J. Voženílkem vydali sbírku praktických příkladů k vyučování trestních zákonů, jež měla posloužit četnictvu při řešení případů, s nimiž se setkávali v každodenní praxi. Poté v 30. letech zastával také místo velitele četnických škol. K 1. 1. 1931 byl povýšen na majora.

Zachovala se fotografie z přijetí B. Ševčíka prezidentem Masarykem na Pražském hradě, kterou jsme zveřejnili již v souvislosti se vzpomínkou na učitele Vilibalda Ševčíka (viz. Oderské vrchy, ročník 30/2015, číslo 3-4, str. 69). Na konci třicátých let se údajně stal podplukovníkem, ale to se již blížil konec první republiky.

Za protektorátu byl odstraněn z četnického sboru a předán zemskému úřadu, ale styky se spolupracovníky z řad četnictva udržoval a využíval od r. 1939 aktivně v odboji – spolupracoval s různými skupinami (Obrana národa, PVVZ, Jindra, ÚVOD), po jejichž zničení gestapem byl od r. 1942 členem štábního odd. Přípravného revolučního národního výboru, vedeného arm. gen. Zd. Novákem. V r. 1944 byl zatčen a vězněn na Pankráci a v Terezíně, kde se dožil konce války. Nakazil se skvrnitým tyfem a po návratu se ještě řadu měsíců musel léčit. Nadále pracoval na ministerstvu vnitra a na hlavním velitelství SNB. Byl povýšen na plukovníka SNB a dostal byt ve státní vile v Praze. Po roce 1948 byl komunisty vyhozen ze služby a dále se živil jako dělník. Pochopitelně byli s manželkou vystěhováni z Prahy do pohraničí, kde strávili v nuzných podmínkách s malými důchody přibližně 20 let, než po rehabilitaci v r. 1969 dostali byt na pražském sídlišti. Až do konce života si museli přivydělávat různými pomocnými pracemi.

Podle pamětníků navštívil ještě jednou Spálov, a to při příležitosti oslav stého výročí narození jeho otce Vilibalda Ševčíka v roce 1965, kdy byla na bývalou obecnou školu (dnes mateřskou školku) umístěna pamětní deska .

Životní pouť tohoto dnes již neprávem zapomenutého vlastence skončila v dubnu 1972. Možná i tato krátká vzpomínka přispěje k oživení naší historické paměti.

Adolf Ambrož

Narodil se na čp. 67 ve Spálově na Kocandě /dnes dům vlastní Malchero-vi/ dne 27. 3. 1887. V mládí se vyučil klempířem a kromě toho ovládal i pokrývačské práce. V této době se velmi často jako krytina na sedlové střechy používala břidlice a A. Ambrož se postupně stal známým odborníkem. Nejen v domovském Spálově, ale často i v Odrách a okolí jsme ho mohli zastihnout při práci na střechách domů.

Všechno ale změnila válka. Jako voják c. k. rakouské armády narukoval na východní frontu, kde brzy upadl do ruského zajetí. O jeho působení v rakousko-uherském vojsku se bohužel nepodařilo nic dohledat. Patrně se záznamy někde ztratily, možná ani neexistovaly. Jeho jméno se nenachází ani v jinak rozsáhlé databázi legionářů, kterou eviduje Vojenský ústřední archiv v Praze. Musíme se tedy v našem vyprávění opírat zejména o jeho vlastní vzpomínky, jak se dochovaly v paměti jeho současníků, kteří ho dobře znali.

Ve spálovském archivu se podařilo vyhledat i jeho rodiče. Otec, František Ambrož, pocházel z nedalekého Luboměře a živil se jako klempíř. Matka, Jana Františka, se před sňatkem jmenovala Johanna Hibschová a pocházela z německé rodiny. Narodila se v obci Domoradovice na Opavsku patrně v roce 1854, možná až 1856. Hovořila prý kromě své mateřštiny jen lámanou češtinou. Podle záznamu v úmrtním protokolu, který je uložený ve spálovském archivu, zemřela 4. 5. 1932 ve Spálově na čp. 67, kde už delší čas žila osamocena a bez pomoci, jak zaznamenal kronikář.

A. Ambrož se poprvé oženil ještě před válkou. Jeho manželkou se stala Juliana Broschová, která pocházela z nedaleké německé vesnice Dorfel /Véska/, kde 26. 10. 1872 přišla na svět. Jejich manželství zůstalo nakonec bezdětné, ačkoliv se jim ještě v roce 1911 narodilo dítě, to ale záhy zemřelo. Podle pamětníků býval na hřbitově ve Spálově na hrobě kříž s nápisem Juliana, který se však do současnosti již nedochoval. Když v roce 1948 zemřela /podle matričních záznamů 15. dubna/, nezůstal A. Ambrož dlouho osamoceným vdovcem.

Z ohláškové knihy farnosti spálovské se dozvídáme, že Ambrožovou druhou manželkou, kterou si odvedl k oltáři, se stala Marie Bučánková, narozená 9. 12. 1899, domkařka ve Spálově na čp. 252 - Tomanovsko. Její dcera Draho-

míra, kterou měla za svobodna, když dospěla, odešla do kláštera v Českém Dubu /jiný zdroj uvádí Olomouc/, kde se stala řádovou sestrou. M. Bučánková se živila prodejem vajíček, mléka, másla a jiných mléčných produktů, které získávala od místních sedláků a nabízela je dalším zájemcům. Ve vzpomínané ohláškové knize farnosti spálovské se dále můžeme dočíst, že svatba obou snoubenců se konala 18. září 1948 v místním kostele. Předcházely jí, jak tehdy bývalo zvykem, trojí ohlášky, které pan farář pronesl z kazatelny, aby se nastávající manželé ujistili, že nikdo nevznáší proti jejich svazku námitky. Samotná svatba se samozřejmě neobešla bez zájmu veřejnosti. Ve svatební den si nevěsta na sebe oblékla zářivě bílé šaty a vyvolala tak na tvářích zvědavých sousedů potutelné úsměvy. Vždyť už dávno nepatřila mezi nejmladší...

A. Ambrož chodíval skoro každý den okolo páté hodiny odpolední do nedaleké hospody „U Stromu“, kde si dal obvykle pivo a k tomu nějakou štamprli oblíbené borovičky. Nikdo ho ale neviděl opilého. Ve výčepu sedával nejčastěji sám, ale někdy si k němu přisedl známý a to pak často zabloudil ve vzpomínkách do dob svého mládí. Často se řeč stočila i do období jeho působení v Rusku.

Už byl několik let ženatý, když v roce 1914 musel narukovat na frontu a bojovat za císaře pána. Tak se dostal do Ruska. Nepodařilo se zjistit, kdy a kde upadl do zajetí. Jisté je, že se jako válečný zajatec objevil na Ukrajině, kde pracoval na jednom velkostatku. Vzpomínal si, jak jednou v zimě se svým kamarádem, také zajatcem, udělali pro místní obyvatele pravou domácí zabijačku. Ze zabitého prasete nezískali pouze jen maso a sádlo, jak byli tamější obyvatelé zvyklí, nýbrž vyrobili i další produkty, jak to znali z domova /například tlačenko, jitrnice, jelita a podobně/, které dávali zvědavcům pak ochutnat. Na Ukrajině také bývalo zvykem nechávat koně venku v ohradě i v největších mrazech. Zimy tam bývaly skutečně kruté. Čeští zajatci vybudovali pro ně alespoň přístřešek, aby nebyli vystaveni rozmarům zimního počasí. Po návratu do vlasti vyprávěl, že když se jednou blížily pravoslavné Vánoce, které tamější církve slaví asi o 14 dní později (podle juliánského kalendáře) nežli u nás, dostal se do kovářské dílny, kde začal z plechu, který tam objevil, vysekávat formy na cukroví, jak je znal z domova. Pro tehdejší obyvatele Ukrajiny věc naprosto neznámá a překvapivá.

Jeho další osudy jsou spojeny s tehdejším Petrohradem, pozdějším Leningradem, který na konci roku 1917 po revoluci ovládli bolševici. Nepodařilo se bohužel zjistit, jak se A. Ambrož ocitl v samotném centru bolševické revoluce a později ve víru občanské války. Je zřejmé, že když později na tento úsek svého života vzpomínal, pracoval prý nejprve jako dělník

u pekaře, který zásoboval revoluční dělníky a vojáky chlebem a pečivem. Toužil se co nejdříve vrátit domů, a když bolševici uzavřeli s Německem a Rakousko-Uherskem separátní mír, domníval se mylně, že nyní bude cesta na západ volná. Když se z bývalých československých zajatců začaly formovat legie a následně se z nich vydělila menší část, která podlehla bolševické propagandě, přidal se k „rudým“. Zatímco ostatní českoslovenští legionáři se obtížně probíjeli sibiřskou magistrálou a museli cestovat tisíce kilometrů, aby spatřili vytoužený domov, domnívali se někteří, že se jim brzy otevře cesta přes Polsko domů.

V Rusku ale pokračovala nelítostná občanská válka. Jednou vyprávěl A. Ambrož R. Rambouskovi, že když byl na jednom předměstí Petrohradu jmenován rudým komisařem, zúčastnil se schůze bolševiků, kde spatřil samotného Lenina. Lenin prý seděl v bývalé carské lóži a byl od něj vzdálen jen asi dva metry.

Po návratu do rodného Spálova se A. Ambrož živil opět jako klempíř a pokrývač a o politiku se nezajímal. Již jsme se zmínili, že v roce 1948 ovdověl, ale záhy se znovu oženil. Společně se svojí druhou ženou obývali dům na Tomanovsku, který byl vlastně dvojdomkem odděleným úzkou chodbou. Právě majitelé, kteří bydleli ve vedlejší části domku, se A. Ambrožovi stali v jeho stáří oporou, když mu onemocněla manželka a dcera Drahomíra ji odvezla do Olomouce, aby o ni mohla pečovat. Někdy v roce 1973 přišel do Spálova telegram, že paní Bučánková /Ambrožová/ zemřela a A. Ambrož zůstal opět sám. Když se v lednu následujícího roku vracel domů, uklouzl u branky na sněhu a upadl. Zlomil si při tom nohu, což se ukázalo být pro něj osudným, protože po několika dnech ve vítkovské nemocnici zemřel. Záznam v matrice uvádí jako den jeho úmrtí 28. leden 1974.

Otokar Povolný počas 1.svetovej vojny

Ing. Oto Povolný, Košice, povolnyoto@gmail.com

Životopis

V rámci triedenia fotografií, albumov a dokumentoch, ktoré sa zachovali po mojom starom otcovi som natrafil aj na podklady, ktoré sa viažu k obdobiu 1.svetovej vojny. Pri viacerých fotografiách boli aj mená zobrazených. Možno sa nájdu taký, ktorým tieto mená a podobizne niečo vria, pripomenú alebo len potešia.

Otokar Povolný sa narodil 29. marca 1895 v Spálove (Sponau), okres Hranice. Pokrstený bol 3. apríla 1895 v rímskokatolíckom kostole sv.apoštola Jakuba v Spálove. Krstil ho dôstojný pán František Přikryl, farár zo

Základní škola – Spálov, 1903

Po ukončení lesníckeho štúdia v roku 1920 sa Otokar zamestnal u grófa JUDr. Otta Serényiho na Lomnickom veľkostatku pri Brne, ako lesný adjunkt. Od roku 1921 bol zamestnaný ako lesný adjunkt na majetkoch grófa Rudolfa Serényiho v Ubli, až na hraniciach Podkarpatskej Rusy. V rámci ďalšieho štúdia zložil štátne skúšky pre samostatného lesného hospodára v Užhorode a začal pracovať už ako lesný správca, neskôr ako lesmajster a lesný radca.

V roku 1927 sa oženil s Rozáliou Schallerovou (1903 – 1986) pochádzajúcou z Košíc.

Po druhej svetovej vojne bol Otokar vymenovaný za národného správcu na bývalých grófskych majetkoch – lesoch v Dúbrave. Spravoval ich až do roku 1948, keď bol vo funkcii lesmajster služobne preložený do Košíc. V roku 1960 odišiel do dôchodku. Zomrel 27.10.1962 v Košiciach, kde je aj pochovaný.

Vojenská služba

Prvá svetová vojna zasiahla do jeho života veľmi výrazne. Dňa 15.3.1915 bol odvedený a zahájil vojnovú službu. Bojovú prípravu absolvoval postupne v posádkach v Olomouci a v Černoviciach. Následne bol prevelený na ruský front. Dňa 10.6.1916 padol aj s viacerými spolubojovníkmi do zajatia. (Presnejšie informácie sa nepodarilo získať ani vo Vojenskom ústrednom archíve v Prahe, nakoľko jeho, ale aj mnohé iné údaje boli v osemdesiatych rokoch minulého storočia skartované.) To absolvoval v meste Smolensk. Z jeho chabého osobného rozprávania vieme len toľko, že bol pridelený na výpomoc na neďalekom dedinskom statku. Nerád rozprával o tomto období svojho života. Spomenul však aj veľké ľudové zhromaždenie, v rámci ktorého videl rečníť V.I.Lenina.

V zajatí strávil viac ako dva roky. 11.11.1918 sa konečne skončila vojna. Zo zajatia sa následne dostal domov až 31.1.1919.

Od 27.7.1920 do 9.10.1920 bol Otokar opäť povolaný do činnnej vojenskej služby. V roku 1921 sa do Maďarska vrátil bývalý cisár Karol a chcel sa zno-

vu ujať vlády. Následkom toho bola vyhlásená mobilizácia ročníkov 1895 a mladších. Otokar musel opäť 29.10.1921 narukovať a bol v činnnej službe do 11.11.1921. Našťastie vojnové dobrodružstvo cisára Karla netrvalo dlho a vojaci sa skoro a šťastne vrátili domov. V rámci ďalšej vojenskej prípravy bol od 14.8.1923 do 10.9.1923 na cvičení v zbrani. No a na záver svojej aktívnej vojenskej činnosti sa od 25.9.1938 do 4.10.1938 zúčastnil smutne známej všeobecnej mobilizácie pred druhou svetovou vojnou.

Vojenský spisový úřad

Praha, dne 18. května 1948.

Čj. 32.528/K-1948.

P o t v r z e n í .

Potvrzují, že býv. čet.v zál. Otokar Povolný,
nar. 29.3.1895 ve Spálově, polit. okres Hranice, konal
činnou službu vojenskou takto:

Od 15.3.1915 do 9.6.1916 válečnou službu
Od 10.6.1916 do 31.1.1919 ve válečném zajetí v Rusku
Od 27.7.1920 do 9.10.1920 činnou službu voj.v 6s. armádě
Od 29.10.1921 do 11.11.1921 činnou službu voj.v mobilisaci
Od 14.8.1923 do 10.9.1923 cvičení ve zbrani
Od 25.9.1938 do 4.10.1938 činnou službu voj.v mobilisaci
Započtena léta 1915 a 1916 jako doba válečná pro výměru
výslužného.

Předseda VSU:
V zastoupení

Pan Otokar Povolný
lesmistr
Důbrava p. Uběha, okres Snina

Potvrdenie o činnnej vojenskej službe

Otokar, 1915

1915

1915

Olomouc, 1915

Olomouc, 1916

O. P.

Stolarčik

Štrkal

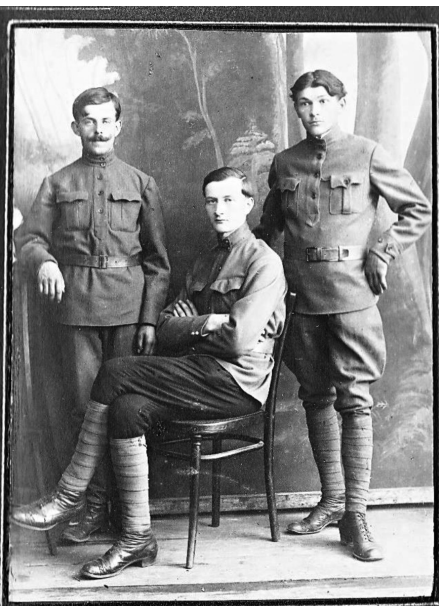

Ćinapčik

Buček

Smolensk 1916

Smolensk 1917

Smolensk

Cenich

Wacur

A. Wupferberg

N. Berg

Smolensk 1917

Smolensk 1918.

A. Vrzal

Hyšma

Smolensk 1917 – 1918

Olomouc 1923 – R. Bartoš

Použité zdroje: Všetky fotografie a dokumenty sú z osobného archívu Ing. Ota Povolného

Voják Antonín Šmatelka (1898-1917) z Luboměře

Martin Šustek

Vážení čtenáři Oderských vrchů, tentokrát vzhledem k napjaté politicko-vrbětické situaci nebudu nic psát o cestách po Rusku, ale zaměřím se na jednoho mého prapředka. Jde o Antonína Šmatelku, pro pamětníky bratra mého dědy Viktora Šmatelky, stolaře č.p. 39 z Luboměře. Byl to můj prastrýc. Chtěl bych Vás seznámit nejen s ním, ale pokusím se objasnit situaci chudého vesnického chasníka a osudy všech, kteří se museli účastnit těch krvavých jatek za první světové války.

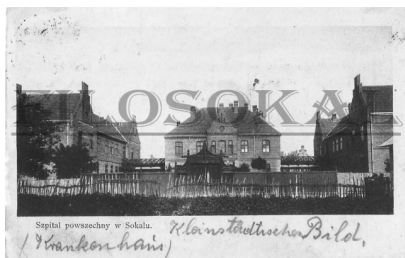
Tonda se narodil roku 1898 v Luboměři č.p. 39, Vavřinci a Františce Šmatelkovým a vyrůstal v rodině se sedmi sourozenci. Jaké mohl mít malý Tonda asi dětství? Otec byl stolařem, tak ho asi vedl k řemeslu a určitě musel v dílně pomáhat. Také pomáhal rodičům na poli, pásal dobytek na lukách a určitě mu zbyl i čas na kamarády. Jak již psal Rudolf Mík, děcka chodila bosa, takže na nohou měl plno boláků a podlitin, ale jako dítě to moc nevnímal a užíval si života v přírodě, kdy lesy ještě byly temné a čarovné, v potocích plno pstruhů a raků a na polích koroptve. V neděli povinně na bohoslužbu, v pondělí do školy.

V roce 1914 se stal atentát na následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este, po měsíci, v červenci, vyhlásil císař František Josef I. mobilizaci. Týkala se celé rakousko-uherské říše, takže území od Aše až po Brašov (město uprostřed dnešního Rumunska) a od Lvova (město v dnešní Ukrajině) až po Terst (dnešní Itálie). Do konce roku 1914 byli povoláni všichni schopní a zdraví muži ročníků 1872 až 1893. Tedy 21letí až 42letí muži, mezi nimi byli i dva Antonínovi bratři – Emil a Josef. Našemu Tondovi bylo 16 nebo 17 let, takže se ho válka zatím netýkala. Pravděpodobně se učil řemeslu u táty a snil o tom, jak vycestuje na tovaryšskou zkoušku někam do světa, jak tenkrát bývalo zvykem. Vycestování se dočkal pravděpodobně roku 1916, ale ne na službu, ale na frontu. Již koncem roku 1915 povolávali 18leté brance, a to se roku 1916 týkalo i našeho Tondy. Patrně prošel i lékařskou prohlídkou, kde jako ve Švejkovi bylo z 548 branců, 548 odvedeno - tauglich. Sám jsem byl v Novém Jičíně před válkou u takovéto lékařské komise a probíhalo to asi podobně. Tenkrát jsem trpěl žaludeční neurózou, čímž jsem odvodní lékařku rozesmál. Sama mi tvrdila, že výborná vojenská strava mi tu neurózu vyléčí a měla pravdu. Brambory s UHO (univerzální hnědá omáčka) na střídačku se všemi druhy luštěnin opravdu žaludek nijak nezatížily. Po prohlídce následovala agitace odvodového důstojníka, a ten nás tak zblbnul, že jsem se na tu vojnu dokonce začal těšit.

Luboměř patřila do odvodního oddělení číslo 54 spadající pod Olomouc. Podle čísla odvodního oddělení se nazýval i pěší pluk, teda 54. pěší pluk (k. u. k. Infanterieregiment Nr. 54), doplňovací okres Olomouc. Nepodařilo se mi zjistit,

do jaké armády přesně patřil, ale 54. pluk v letech 1916-1917 operoval v oblasti města Ivano-Frankivsk (dnešní východní Ukrajina). Už na jaře roku 1918 byl však celý pluk převelen na rakousko italskou frontu, toho se náš Tonda již nedožil.

Antonín Šmatelka zemřel 12. září 1917 v epidemické nemocnici ve městě Sokal asi na úplavici. Město Sokal během 20. století patřilo pěti státům:

Nemocnice ve městě Sokal dnes a dříve

Rakousko-Uherskem počínaje a dnešní Ukrajinou konče. (viz. níže). Patrně byl i raněn a tehdy i malé zranění mohlo znamenat smrt. Objev penicilínu byl v nedohlednu a zjistil jsem, že na celé sokalské nemocnici byli jen dva lékaři!!! Uvádí se, že v době války zde bylo i více než 200 raněných najednou! Těžko si dnes dovedeme představit ten zápach, křik, postele od krve, zmar a beznaděj. Bylo mu 19, možná jen 18 let, ještě dítě. Co mu asi probíhalo hlavou, byl vůbec při vědomí? To, jak přesně zemřel, nevíme, ale podařilo se mi zjistit, že ho pochovali na místním hřbitově.

A kolik takových „dětí“ tenkrát pochovali na různých místech front? Najdete jen málo padlých ročníku 1899 a výjimečně i ročníku 1900!! (v celém městě Olomouci byl jen jeden). Až půjdete na hřbitov zavzpomínat na své blízké, nezapomínejte položit kytičku nebo i zapálit svíčku na pomník padlých za první světové války. Možná byl mezi nimi i Váš předek, a když ne, tak ti kluci přece bojovali za naši vlast, která tak po válce mohla vzniknout.

Vysvětlivky:

V rámci prvního dělení Polska se Sokal stal v roce 1772 v rámci Haliče součástí habsburské monarchie. Během první světové války u Sokalu proběhla ve dnech 15. července až 1. srpna 1915 bitva, při které 91. pěší pluk rakousko-uherské armády, ve kterém sloužili vojáci z jižních Čech, měl 91 padlých, 440 nezvěstných, 39 nemocných a 9 prokazatelně zajatých. Ruskou dělostřelbou byl těžce poškozen klášter na levém břehu Bugu.[1] Po konci první světové války Sokal Říšský mír v roce 1921 přiřadil Polsku, kdy patřil do Lvovského vojvodství.

Na základě Ribbentropova–Molotovova paktu se Sokal po sovětské invazi do Polska v roce 1939 stal součástí Sovětského svazu. V roce 1941 jej v rámci útoku na Sovětský svaz obsadila německá armáda a stal se součástí Generálního gouvernementu. V červenci 1944 jej v rámci Velké vlastenecké války dobyla zpět Rudá armáda. Západní kousek města pak zůstal ještě v letech 1944 až 1951 součástí Polska, než došlo k polsko-sovětské výměně území, po které už byl celý Sokal součástí Ukrajinské sovětské socialistické republiky.

Počasí v oblasti Oderských vrchů v roce 2020

J. Vlček

Srovnáme-li rok 2020 s předchozími, vidíme, že se podstatně od nich lišil, a to navzdory různým prognózám, které vesměs předvíдалy další pokračování suchého období. Ve skutečnosti byl ovšem opak pravdou.

Ještě měsíc leden pokračoval v trendu předchozího suchého období, když oproti normálu spadlo asi o 50 % méně srážek. Už následující únor přinesl významný obrat. Jen na začátku ledna jsme mohli chodit ve sněhu (ovšem ne více než 3 až 5 centimetrů), další ráz počasí se podobal spíše podzimku (ranní teploty okolo nuly nebo jen mírný mráz, odpoledne spíše nad nulou). Sníh samozřejmě roztál. Rekordně teplým dnem se stal 17. leden, když odpolední teplota vystoupila až k +8 °C a i několik následujících dnů bylo nezvykle teplých. Teprve poslední lednová dekáda přinesla alespoň mírnou zimu, ale beze sněhu a s četnými mlhami.

Únor přišel s počasím odpovídajícím spíše prvnímu jarnímu měsíci. Podle záznamů pražského Klementina, kde se sleduje průběh povětrnosti v nepřetržité časové řadě již od roku 1776, stal se únor 2020 vůbec nejteplejším ze všech zaznamenaných únorů!!! Na četných jiných meteorologických stanicích padaly teplotní rekordy už 1. února. Tak například Dyjákovice měly +17,2 °C, Lednice +16,5 °C a také u nás ukázal

teploměr na +11 °C! Přitom 10. února přecházela přes Evropu hluboká tlaková níže, kterou provázely vichřice a silný déšť a která napáchala nejvíce škod v Západní Evropě a také v Čechách. Meteorologové ji nazvali Sabine. Celkově byl únor nejen nezvykle teplý, ale i bohatý na srážky.

O březnu se říká, že „v tomto měsíci má prach hodnotu zlata a stříbra, ale sníh bývá na obilí jed“. Ten letošní přinesl proměnlivé počasí s občasnými návraty zimy. Nejstudenějším dnem se stal paradoxně 22. březen, tedy první jarní den s průměrnou teplotou -4,3 °C. Podobně chladný byl i následující den s 2 až 3 centimetry sněhu. Vlastně celá končící zima byla velmi chudá na sníh. Pokud nějaký napadl, velmi brzy zase roztál. Podle údajů stanice Praha -Klementinum se zima 2019/2020 stala druhou nejteplejší od roku 1961 s průměrnou teplotou +2 °C. Největší kladnou odchylku vykazoval už zmíněný únor.

Ještě v první polovině dubna se objevilo několik ranních mrazíků. Neobyčejně silný mráz nás překvapil ještě 1. dubna, když teplota ráno poklesla až na -7 °C! Výrazněji se oteplilo teprve po Velikonocích, které letos připadly na 12. a 13. dubna. Závěr měsíce byl pak ve znamení takřka letních teplot, takže poměrně záhy začaly kvést ovocné stromy. Dostavilo se ale extrémní

sucho, které přetrvalo až do poloviny května. Pro ilustraci uvádíme, že za celý měsíc duben spadly u nás pouhé 2 mm srážek!!!, a to 13. 4. při nevýrazné první jarní bouři 1 mm, zbytek pak 29. dubna při krátké a slabé přeháňce. Lidová moudrost tvrdí, že „jak hluboko před Jiřím (24. 4.) namokne, tak hluboko po něm zase vyschne. A naopak“. Další vývoj počasí ukázal, že se tato pranostika skutečně nemýlila.

První polovina měsíce května přinesla už první dešťové přeháňky, jež ale ještě ani zdaleka nedokázaly vylepšit chudou vláhovou bilanci. Teprve ve druhé polovině měsíce byly už srážky četnější a vydatnější, takže v květnu napršelo nakonec 108 mm deště. Poněvadž po valnou část sledovaného období převažovalo studené severozápadní nebo i severní proudění, denní teploty nepřesáhly většinou 20 °C. Pouze 10. 5. se rtuť teploměru vyšplhala ke 23 °C. Obzvláště studený a deštivý nastal závěr května. Nejchladnějším dne byl 12. květen, kdy ranní teplota poklesla na -1st.C.

Podle meteorologů se letošní červen projevil jako druhý nejdeštivější od roku 1961. Také v našem kraji nezvykle často a vydatně pršelo a s celkovým úhrnem 154 mm byl vysoce překročen obvyklý průměr. Zatímco v roce 2019 „zaplavil“, v červnu celou Evropu velmi teplý vzduch pocházející ze Sahary (odborníci tento jev nazvali „saharská

bublina“), při čemž odpolední teploty atakovaly často 30 °C a více, letošní počasí mělo zcela jiný průběh, když převládly vlhké, deštivé a studené dny. Snad jen několik dnů v samotném závěru měsíce mohlo nám připomenout, že právě nastalo léto. Teprve 28. 6. jsme měli až dosud nejteplejší odpoledne s teplotou 27 °C. Ve druhé polovině června se objevily na různých místech České republiky četné povodně, ale také na jiných místech Evropy.

I u nás zahrozila velká voda po bouřkách spojených s vydatnými lijáky zejména ve dnech 21. a 26. 6., když se hladina Odry v Jakubčovicích ocitla na značce vodoměru 140, neboli dosáhla až k samotnému kmenu Červkova topolu. Jinde bylo ještě hůř, když některé domy ve Studénce nebo v Jeseníku nad Odrou zaplavila voda. Ačkoliv povodeň nedosáhla katastrofických rozměrů jako v neblahém roce 1997, přesto někde způsobila nemalé škody na obecním i soukromém majetku.

Také červenec až do 20. dne byl dosti deštivý a se 101,5 mm srážek překročil celostátní průměr. Chladnější ráz léta lze dokumentovat i tím, že pouze dvakrát během měsíce dosáhla teplota 27 °C (10. a 28.7.). Ve druhém případě ukončila tento horký den výrazná bouřka provázená krupobitím, kdy poměrně velké kroupy okolo 1 centimetru utvořily na zemském povrchu bílou vrstvu, jež ale rychle roztála. Kroupy poniči-

ly zejména ovoce na stromech, opadalo hodně švestek, které slibovaly velmi dobrou úrodu. V nedalekých Hranicích provázela bouřku silná vichřice, která za sebou zanechala velké množství polámaných větví.

O srpnu se říká, že „mívá nejkrásnější počasí v roce“. V letošním srpnu se vyskytlo osm letních dnů, když teplota přesáhla 25 °C, ale ani jeden tropický den. Průměrná teplota byla vyšší nežli v červenci, který zaznamenal pouze čtyři letní dny, Pouze v srpnu se vyskytlo souvislejší období bez deště, jestliže se ohlédneme za celým letním obdobím (mezi 5. až 13. srpnem). I přesto byl srpen na srážky poměrně bohatý, když 14. srpna se dostavila bouřka s lijákem, který měl v nedalekých Jakubčovicích charakter průtrže mračen, neboť během pouhých 90 minut tam napršelo 49 mm vody! Vlhké léto způsobilo, že se přemnožili hnědí španělští slimáci, kteří způsobili mnoho škod především zahrádkářům.

Začátek měsíce září sice poznamenaly vydatné deště, přesto se však mezi 7. až 24. 9. vrátilo babí léto, jež s sebou přineslo slunečné a teplé dny, a umožnilo tak zemědělcům sklídit z polí úrodu. Ovšem samotný závěr měsíce přinesl zase mimořádně studené a hlavně deštivé počasí, takže září lze označit jako hodně mokrá měsíc. Napršelo dokonce ještě více srážek nežli v předchozím srpnu nebo červenci-celých 154 mm! Nadbytek vláhy v půdě vy-

tvořil doslova ráj pro milovníky lesů a sběratele hřibů.

Toužebně očekávané pokračování babího léta již říjen nepřinesl. Naopak to byly časté a vydatné deště, které nás sužovaly. Mezi 10. až 18. říjnem pršelo takřka denně a ačkoliv se v dalších dnech občas objevila i modrá obloha, zůstalo stále chladno. Ještě 4. října v noci nás navštívila slabá bouřka, když předchází den se celou republikou prohnal od jihovýchodu bouřlivý vítr (často měl i sílu vichřice), který způsobil na celé odpoledne 3. 10. výpadek v dodávce elektrické energie do Heltínova. Při nárazech větru opadalo ze stromů mnoho vlašských ořechů, jablek i švestek. Říjen se projevil jako mimořádně deštivý měsíc, vždyť u nás napršelo 158 mm srážek, což představuje více než dvojnásobek obvyklého množství. Nelze se divit, že opět zahrozily na Odře i jinde povodně. Nejvážnější situace nastala okolo 14. října, když se řeky začaly rozlévat v níže položených oblastech. V Jakubčovicích sice voda nevystoupila z řečiště, horší ale byl stav v sousedních Loučkách, kde bariéry pytlů s pískem, jež vystavěli hasiči, zabránily pronikání vody do mateřské školy a do obchodu. Definitivně ale byla kritická situace zažehnána, když v následujících dnech přestalo konečně pršet, takže se naštěstí nezopakoval scénář povodní z roku 1997. Viděl jsem, že v Odrách u železné lávky pod bý-

valým mlýnem dosáhl dravý proud vody do výšky 2,90 metru. Odra se také rozlila v okolí Suchdolu, Mankovic a Jeseníku, kde zaplavila louky a zahrady. Pod vodou se octla i silnice mezi Mankovicemi a Jeseníkem, takže autobusy musely tuto trasu objíždět. Zbývá ještě dodat, že povodeň ze 14. října vážně poškodila můstek na rozhraní jakubčovického a heřmánského katastru, který tvoří součást cyklostezky vedoucí z Oder k poutnímu místu Panna Maria ve Skále v Klokočůvku.

Listopad se vyznačoval hodně pošmourným a zejména mlhavým počasím, což ovšem pro tuto roční dobu není nic neobvyklého. Kromě četných mlh se objevily i ranní mrazíky a v poslední dekádě měsíce (mezi 20. - 30. 11.) se namnoze objevily i první sněhové vločky. Souvislejší sněhová pokrývka se začala utvářet až 29. 11., když napadlo okolo 2 cm sněhu a na cestách vzniklo nebezpečné náledí. Na rozdíl od října se listopad projevil jako poměrně suchý, neboť za celé období spadlo jen 25,5 mm srážek.

Na začátku prosince přišly velké mrazy, které však záhy pominuly. Již 3. prosince se oteplilo, a když se na zmrzlý zemský povrch snesla navečer krátká dešťová přeháňka, vytvořilo se na cestách nebezpečné náledí, takže večer již autobusy do Heltínova nepřijely. Silný jihovýchodní vítr vyvolal nečekaně oblevu. Říká se, že „o svatém Mikuláši často snížek prá-

ší“, avšak letos k tomuto datu padaly právě opačné teplotní rekordy, když například v Jeseníku naměřili 16 °C nad nulou! U nás skoro + 9 °C. Po této výrazné teplotní epizodě se sice ochladilo, avšak nikoliv nadlouho. Zdálo se, jako by zima přešlapovala na místě, když sníh, který zase napadl 10. 12., brzy zase roztál. Vrátily se četné a husté mlhy a teploty okolo nuly. Změna nastala až 23. prosince, když jihovýchodní vítr přinesl výraznější oteplení a opět padaly další teplotní rekordy, zejména na jižní Moravě. Štědrý den byl ještě deštivý, pomalu se ale ochlazovalo. 25. 12. napadl sněhový poprašek (okolo 1 cm). Po krátkém ochlazení se do konce roku vystřídal deštivé počasí provázené mlhami se sněhem i slabým mrazem.

Prožili jsme zvláštní rok poznamenaný virovou pandemií.

Vládnoucí planetou roku 2020 se po 21. březnu stal Měsíc, který během roku potvrdil prognózy týkající se jeho vlivu na chladnou a vlhkou povětrnost. Až do května přetrvával v půdě značný nedostatek vláhy, avšak v průběhu tohoto měsíce se začala situace náhle měnit, poněvadž se dostavily vydatné srážky.

Na rozdíl od minulého roku stihla převážná část ovocných stromů odkvést ještě v dubnu, když převládalo suché a slunné počasí, takže kvetoucí stromy mohly být v příhodnou dobu opýleny včelami a jiným hmyzem. Jaro přišlo totiž velmi brzy. Za-

tímco předchozí rok 2019 byl velmi skoupý na ovoce, letošní podzim přinesl vskutku bohatou úrodu zejména jablek, ale i hrušek a švestek. Neméně bohatá byla i sklizeň třešní, zejména raných. Deštivé počasí v červnu ovšem zapříčinilo, že zralé plody se snadno a rychle kazily. Stojí za zaznamenání, že známý škůdce - vrtule třešňová - se letos ve zralých plodech vůbec neobjevil! A ani švestky letos nebyly červivé, zato se u nich v době jejich zrání objevil jiný fenomén: často na stromech zcela zasychaly, a to ještě před dozráváním. Vyskytly se ovšem ovocné stromy (pozdní třešně a některé jabloně), které měly jen málo plodů či dokonce žádné, což lze patrně přičíst na vrub velmi špatnému stavu včelstev po přezimování, neboť byly velmi zdecimovány varroázou. Mnozí včelaři přišli tak i o všechna včelstva, u jiných zase byla včelí společenství natolik slabá, že je bylo nutné spojovat, aby se posílila jejich reprodukční funkce. Přirozeným důsledkem, který se projevil v létě na trhu, se stal nedostatek medu, při čemž jeho tržní cena vzrostla z loňských 130 Kč na 150 Kč, často ovšem až 200 Kč za 1 kg. Urodilo se dostatek vlašských ořechů, ačkoliv ještě 12. a 13. května se objevily ranní mrazíky. Dobrá zpráva je, že na rozdíl od minulého roku se letos nepřemnožily myši ani hraboši. Vůbec se letos nedařilo vinné révě, když vlhké počasí v období jejího zrání podminilo rozvoj škodli-

vých plísní a hniloby. Vlhké a deštivé léto vytvořilo ideální podmínky pro růst i zrání dýní. Na druhé straně se tento typ počasí stal skvělou líhni pro rozmnožování hnědých (španělských) slimáků, kteří způsobili nemalé škody zahrádkářům.

Houbařská sezóna začala letos nezvykle brzy. Už v červnu po vydatných deštích se v okolních lesích objevily první houby. Chladný červenec sice na chvíli růst hřibů omezil, nicméně v následujícím srpnu si houbaři přece jen odnášeli z lesů bohaté úlovky, protože často a hustě přšelo na prohřátou zem. Sezóna pokračovala ještě i v září, kdy rostlo hřibů nejvíce, přes říjen a končila začátkem listopadu.

Velmi dobrý byl také semenný rok pro různé druhy listnatých stromů, částečně i pro jehličnany. Dlouho nevídané množství bukvic se objevilo na větvích buků, bohatou úrodu dávaly i duby. Také semena javorů hnány větrem zasypávaly louky i cesty a na podzim listů poměrně dlouho drželo na stromech, často ještě i v listopadu. To vše jsou ukazatele nastávající dlouhé a tuhé zimy.

Jako skoro každoročně se v létě vyskytlo velké množství vos, sršňů i ovádů. Zejména vosy si často pochutnávaly na sládnoucím ovoci. Borůvek se v lesích okolo Luboměře a Heltínova vyskytlo jen málo - asi v době květu stačily zmrznout. Je zajímavé, že ještě koncem září a na počátku října objevili občané Heltí-

nova při procházce lesem na „zapomenutém místě“, chutné a zralé borůvky. Ve vyšších polohách Jeseníků se urodilo velké množství těchto chutných plodů, které se pak objevovaly i v městských tržnicích.

Teplé letní večery vylákaly k proletu letní chroustíky, kteří se v mnohém podobají májovým chroustům, jsou ale drobnější. Jejich přílet ohlašoval hned po setmění nepříjemný bzukot. Stojí za zmínku, že se již nejméně pět let objevují zejména v měsíci červenci.

Velmi dobrá se ukázala být úroda brambor, ačkoliv se v posledních letech často ve větším počtu vyskytuje mandelinka bramborová, jejíž larvy dokážou zničit celé porosty.

Dařilo se ozimým obilovinám (zejména žitu a pšenici ozimé) i přesto, že oblast Oderských vrchů byla postižena krupobitím 28. července. Kroupy toho dne „oklepaly“ zejména dozrávající švestky, ale i tak jich zůstalo na stromech ještě dostatek. Horší výnos byl zaznamenán u ječmene, a to jak ozimého, tak i jarního. Podobně dopadl i oves. Dostatek srážek během vegetačního období výrazně přispěl k tomu, že rok 2020 se do historie zapíše jako jeden z nejúspěšnějších s výnosem přes 350 q/ha, zatímco v roce 2019, kdy polní plodiny trpěly suchem, hektarový výnos u brambor byl o více než 120 q nižší!

Tento pohled již neexistuje – květen 2021.

Zdraví z naší jarní přírody

J. Šustková

Letošní jaro přichází pozvolna, stejně jako mnohá vládní omezení, teploty podprůměrné, srážky nadprůměrné a zima nejen v noci, i přes den rtuť teploměru váhavě stoupá nahoru. Příroda se pomalu probouzí a s ní i první bylinky plné zdraví a prospěšných látek pro člověka. Z čerstvých kořínků, výhonků, lístků, květů a lodyh si lidé připravovali nálevy, výluhy, tinktury i masti a uchovávali si tak zdraví z přírody na později. Začíná sezona pro všechny milovníky pěstování, sběru a zpracování nejrozličnějších darů přírody. Právě teď je ideální čas oprášit a doplnit znalosti, které o léčivkách a jejich využití máme, případně se přiučit něco nového, jež nám v současné nelehké situaci pomůže přirozeným způsobem a bez chemikálií posílit imunitu, vyléčit kožní nebo vnitřní problémy, zbavit se bolestí, ulevit při nachlazení a zklidnit pocuchané nervy.

Dnešní bylinkářky čerpají z moudrostí a zkušeností našich prababiček a snaží se skloubit tyto alternativní léčebné metody s metodami lékařské vědy. Nové vědní odvětví, které využívá přírodní medicíny v souladu s poznatky medicíny a farmakologie se nazývá „naturopatie“ a teprve nedávno se zabydlelo také v České republice. Pomáhá lidem s chronickými problémy, jako jsou alergie, astma, ekzémy, akné, s oslabeným imunitním systémem, s cukrovkou, bolestí kloubů, migrénami... Skuteční bylinkáři mají rozhled a berou do úvahy nejen své znalosti o bylinách, ale i všechny souvislosti a poznatky z lékařské vědy. Naturopaté vědí, jaké chemické látky bylinky obsahují a jakou mají kontraindikaci, co mohou jejich klienti bez obav zkombinovat a jakou dávku si mohou dovolit.

Snadno dostupnými a všeobecně známými léčivými bylinami v naší oblasti brzy z jara jsou kopřiva dvoudomá a smetanka lékařská, lidově nazývaná pampeliška.

Kopřiva dvoudomá

Kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica* L.) - „Kdyby lidé věděli, jak je léčivá, tak by pěstovali jenom kopřivu.“ Z kopřivy se sbírá list, nať, oddenek i květ. Tinktura z ní má očišťující, antibakteriální a protivirové účinky. Kopřiva je nejlepší léčivka na pročištění krve a krvetvorbu, léčí i nemoci a záněty močových cest, pomáhá při onemocnění žaludku. Dokáže snížit i obsah cukru v krvi. Je velmi vhodná na jarní i podzimní čtyřtydenní čajovou kúru.

Příprava čaje (nálevu): Vrchovatou čajovou lžičku na ¼ litru vody pouze spaříme

a krátce vyluhujeme. Čaj pijeme ještě teplý, nejlépe ráno hrníček a večer také. **Tinktura:** Oddenek kopřivy očistíme a nakrájíme na malé kousky. Dáme do láhve až po hrdlo a zalejeme 40% pálenkou a necháme 14 dnů na teplém místě, obsahem častěji zatřese. Užívat vnitřně po kapkách zředěné ve vodě.

Smetanka lékařská

Smetanka lékařská (*Taraxacum officinale* W.), pampeliška – roste jako nepříjemný plevel na trávnících a záhonech, pro trpící lidi je však cennou léčivkou. Léčí především choroby žlučníku a jater, ale pomáhá i při cukrovce. Cukrovkáři by měli denně sníst 5 až 10 syrových umytých stvolů, dobře rozžvýkat a spolknout po celý čas, kdy pampeliška kvete. Listy sbíráme před květem, kořeny na jaře a na podzim. Z čerstvých syrových umytých kořenů a listů si připravit salát smíchaný s brambory, doplněný vajíčky naměkko a máme chutný vydatný oběd nebo večeři.

Výluh z kořene a listů pampelišky přispívá ke snížení hladiny cholesterolu, pomáhá při revmatismu, chronické únavě či proti degradaci kostí, nově se zjistilo, že kořen pampelišky efektivně zabíjí rakovinné buňky a nemá žádné vedlejší účinky.

Čaj: Jedna vrchovatá čajová lžička nakrájeného kořene a listu se dá na noc do ¼ litru studené vody, druhý den zahřejeme do varu a scedíme. Vypijeme po doušcích půl hodiny před a po snídani.

Každým rokem na jaře si máme udělat z květů pampelišky **sirup**: Do jednoho litru studené vody nasypeme dvě vrchovaté dvojhrstě květů a pomalu zahřejeme do varu. Necháme vzkypět, hrnec odstavíme a necháme stát přes noc. Druhý den šťávu scedíme přes síto, necháme okapat a květy rukou dobře vymačkáme. Do šťávy přidáme jeden kilogram přírodního cukru, půlku citrónu nakrájeného na plátky (když je citrón ošetřen chemicky, odkrojíme kůru). Více citrónu se nedává, bylo by to kyselé. Nejlépe polévaný hrnec postavíme na plotnu a slabě zahříváme tak, aby se tekutina odpařovala bez vaření. Sirup se nechá jednou či dvakrát vychladnout a tak zjistíme správnou hustotu. Nesmí být hodně hustý, protože by po delším skladování krystalizoval. Nesmí být ale ani řídký, po krátkém čase by začal kvasit. Musí to být správný, hustě se táhnoucí sirup, který výborně chutná, když jím ráno potřeme rohlík nebo chléb s máslem.

Podběl lékařský (*Tussilago farfara* L.) – z jara, když naše louky a stráně nemají ještě ani trochu zeleně, vystrkuje podběl, jako první, své žluté úbory

Podběl lékařský

Výluh (pro koupel nohou): dvě plné hrsti listů spaříme vodou, necháme krátkou dobu vyluhovat a pak 20 minut koupeme nohy.

Ale pozor! Bylo zjištěno že, pokud by se užíval podběl dlouhodobě a ve velkých dávkách, může poškodit játra. Naše babičky jej pily, jen když byly opravdu nachlazené, maximálně týden, jinak ne.

Sedmikráska chudobka

Sedmikráska chudobka (*Bellis perennis* L.)

– pěstuje se také pro okrasu, většinou jako dvouletá rostlina. Léčivé látky jsou obsaženy v planě rostoucích úborech sedmikrásek a sbírají se květenství před úplným rozkvětem se stopkou do jednoho cm délky. Pro pracovní sběr je jí na trhu nedostatek. Nálev z drogy se používá při léčení chorob horních cest dýchacích k lepšímu odkašlávání. Účinná je proti nechutenství, je ideální na jarní pročištění organismu. Bývá součástí čajových směsí a slouží především k zlepšení jejich

vzhledu. Z celých mladých rostlin se může připravit jarní salát a květenství i listy se přidávají pro vzhled i do polévek. Hojí oděrky i bodnutí hmyzem, dá se ihned použít podobně jako list jitrocele.

Příprava detoxikační směsi: čerstvé kvítky sedmikrásky smícháme se stejným dílem s listy kopřivy a pampelišky. Jednu vrchovatou lžičku směsi přelijeme v hrnku vroucí vodou a necháme vyluhovat. Pít tři šálky směsi denně.

Doporučení: Snězte sedm kvítků denně a budete sedmkrát krásnější! Asi tak za deset let.

Česnek medvědí (*Allium ursinum* L.) – jsou v něm uloženy mohutné léčivé síly a vypráví se, že i medvědi ho hledají po zimním spánku, aby si jím pročistili žaludek, střeva a krev. Česnek medvědí má v podstatě všechny vlastnosti našeho česneku, ale je mnohem léčivější a v dnešní době si získal velkou popularitu při přípravě různých pokrmů. Pro jarní pročistňovací a odhlehňovací kúry se používají čerstvé listy, neboť usušené ztrácejí léčivé účinky. Drobně nakrájené listy dáváme na chléb s máslem, používáme jako koření do polévek, omáček, masových pokrmů, sypeme jimi brambory, připravujeme z nich špenát nebo salát....

Chceme-li mít v domácnosti celý rok léčivou sílu česneku medvědího, uděláme si lihový výtažek – **tinktura** (stejným způsobem jako z oddenku kopřivy). Z této tinktury používáme denně 10 – 12 kapek ve vodě. Kapky výborně podporují paměť, zabraňují zvrápenatění cév (arterioskleróze) a zbavují nás mnoha jiných těžkostí. Kde ale medvědí česnek hledat? Hojně roste na humusových vlhkých loukách v listnatých horských lesích,

Česnáček lékařský

také lužní lesy jsou pokryty jeho zelenými listy a jeho vůni ucítíme dříve, než rostlinu spatříme. U nás na Spálovsku se vyskytuje spíš ojediněle, ale roste tu léčivka s podobnými vlastnostmi i názvem, je to **Česnáček lékařský** (*Alliaria petiolata*, syn. *A. officinalis*).

Léčivé víno: Vezmeme plnou hrst nadrobno nakrájených listů česneku medvědího, krátce je povaříme v asi ¼ litru bílého vína, osladíme podle chuti medem nebo sirupem a obden z něho pomalu po doušcích popijíme.

Kostival lékařský (*Symphytum officinale* L.)

– roste na mokřích loukách, ve vlhkých příkopech a podél potoků. Tato léčivá rostlina patří mezi naše nepostradatelné a nejlepší bylinky. Listy má velmi drsné a špičatě zakončené, květy uspořádané do fialových květenství a kořeny hluboké. Kořeny kostivalu mají největší sílu na podzim, kdy se v nich koncentrují veškeré látky z nadzemních částí. S jejich poznáváním je dobré začít už během léta, kdy jsou podle květů a listů nejlépe rozeznatelné. Místo výskytu je třeba si už v létě označit a na podzim při sběru přesně víme, kam se vydat. Kořen opatrně vyryjeme, očistíme a omyjeme vodou. Kostival lékařský velmi dobře pomáhá při bolestech kostí a kloubů, také léčí revmatismus. Nejúčinnější mazání si z něj vyrobíme sami, když ho necháme macerovat v alkoholu nebo v oleji.

Tinktura z kořene: Očištěné kořeny kostivalu nadrobno nakrájíme

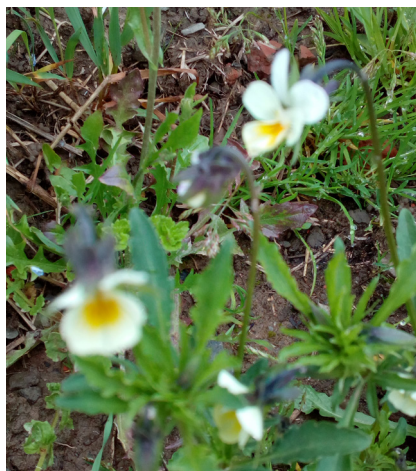

Kostival lékařský

chladničky. Mast je nepostradatelná při léčení ran lidí i zvířat a svým účinkem předčí masti zakoupené v lékárně.

Mícháný čaj při žaludečních vředech: Připravíme si směs těchto bylin – 100 g kostivalu, 50 g měsíčku a 50 g truskavce ptačího. Vrchovatou čajovou lžičku směsi spaříme 250 ml vody a necháme 3 minuty vyluhovat. Denně pijeme 3 až 4 šálky po doušcích.

Pomohou i **obklady z čerstvých listů:** Čerstvé listy umyjeme, na desce válečkem na nudle rozválíme, položíme na bolestivé místo a zavážeme látkovým obvazem.

Violka trojbarevná

a volně jimi naplníme láhev až po hrdlo, zalijeme nejméně 40% lihovinou a postavíme na 14 dní na slunko nebo blízko kamen. Kořeny musí být v pálenice ponořené. Tato tinktura v sobě skrývá obdivuhodnou moc.

Mast z kostivalu: 5 čerstvých umytých kořenů jemně posekáme a krátce upražíme v 250 g čistého sádla (nejlépe ze střev prasete). Přes noc necháme stát, druhý den ohřejeme, scedíme přes hadr a zbytek vylisujeme. Naplníme malé čisté skleničky a vložíme do

Violka trojbarevná (*Viola trikolor*) – také se jí říká planá maceška nebo maceška rolní. Sbírá se celá kvetoucí nať violky. Droga nesmí obsahovat plody a nesmí být hnědě zbarvená. Suší se na vzdušných a stinných místech. Objevuje se na úhořech, rumišťích a u cest jako plevel.

Od nejstarších dob se používala jako léčivá bylina hlavně proti kožním a krevním chorobám. Doporučovala se i ke koupelím novorozeňat jako posilující prostředek. Dnes je celkem opomíjenou drogou. Místně se využívá ještě v lidovém léčení při chorobách dýchacích cest a jako mírný močopudný

prostředek. Neměla by se však používat dlouhodobě, protože její obsahové látky nejsou bezpečně prozkoumány.

Popenec břečťanolistý

masa, karbanátků a zeleninových polévek. Čerstvým popencem ochucujeme pomazánky, saláty, omelety i vařené brambory. V lidovém léčení popenec podporuje chuť k jídlu a je vhodný pro osoby se sníženou žaludeční kyselostí. Má i hojivé účinky, působí proti průjmům. Homér ji zmiňuje jako jednu z rostlin, která má koagulační schopnosti a lze ji tedy použít jako syřidlo.

Vlastovičník větší

Popenec břečťanolistý (*Glechoma hederacea*) – je vytrvalá hluchavkovitá bylina s modrofialovými květy a řapíkatými listy, které svým vzhledem připomínají ledviny, jsou jemně vroubkované. Hojně se vyskytuje v porostech s kopřivou a hluchavkou, je to běžný plevel našich zahrad.

Uplatňuje se v kuchyni i v lidovém léčení. Ve středověku byl považován za zázračnou rostlinu chránící před morem a očarováním. Sbírá se kvetoucí nať, která má příjemnou a kořenitou chuť a pro tyto vlastnosti se přidává do

Vlastovičník větší (*Chelidonium majus* L.) – ve starých bylinářích má vlastovičník i tato pojmenování: boží milost, rostlina Mariina, zlatý kořen, krvavá bylina, oční koření... Z názvu si dovedeme představit, v jaké úctě kdy si tato rostlina byla, kterou dnes mnoho lidí pokládá za jedovatý plevel. Vlastovičník je rozvětvená až 80 cm vysoká bylina s výrazně žlutými květy. Z lodyhy i oddenku prýští oranžovožlutá hustá šťáva. Nejraději roste při zdech, plotech, na rumištích. Vlastovičník však najdeme i v zimě, kdy je vše pokryto

sněhem, pokud jsme si zapamatovali místo, kde roste.

Rostlina pročisťuje krev a napomáhá její tvorbě, je nejspolehlivějším prostředkem při těžkých onemocněních jater, dobře ovlivňuje i látkovou výměnu, s úspěchem se užívá při onemocnění žlučníku a pomáhá proti křečím. Nebudu psát, jak se připravují jeho nálevy a výluhy, protože je pro své obsahové látky při předávkování jedovatý. **Nikdy jej neužívejte vnitřně sami bez doporučení lékaře!** Můžete jej ale používat zevně, a to především v boji proti bradavicím, vřídkům na kůži, kuřím okům a na nemizějící lišeje. Stačí vymačkat trochu oranžového mléka na postižené místo a časem kožní neduhy zmizí.

Rýmovník

Na závěr už pouze několik doporučení: Proti rýmě a kašli, nebo když se nám špatně dýchá, pomůže léčivá rostlina s poetickým názvem „**rýmovník**“. Snadno se vypěstuje doma v květináči, kromě toho, že léčí, příjemně provoní celý byt. Nakrájené čerstvé listy obohatí zeleninové saláty, nebo si z nich snadno připravíme čaj, můžeme přidat několik listů meduňky a kopřivy. Rostlina velmi rychle roste, takže po určitém čase ji musíme ořezat a použít na přípravu sirupu nebo masti.

Skvělými pomocníky při virových onemocněních jsou šípky a květy bezu černého, odvar nebo koupel z tymiánu, tinktura z lichořeřišnice a v neposlední řadě heřmánkový či lipový čaj.

Připomněli jsme si jen další střípky z hluboké studnice darů přírody. Naši předkové, kteří byli s přírodou úzce spojeni, nám zanechali velmi cenný odkaz, ze kterého čerpají tyto řádky. Na základě mnohaletého zkoumání účinků rostlin pak mohla rozvinout své umění medicína, bez jejíž pomoci se čas od času neobejde žádný z nás. Naše povídání čerpá ale z přírodního léčitelství a teď, v měsíci květnu a červnu, je ta nejvhodnější doba vypravit se za bylinkami do přírody!

Literatura:

Richter – Severa: Léčivé rostliny, SZN Praha 1971

Treben, Marie: Zdraví z boží lékárny, nakl. Dona, České Budějovice, 1998

Partutovice mají od 1. 7. 2020 dva nové kněze

M. Brázdová

Farnost Partutovice patří od 1. 7. 2020 excurrento k Římskokatolické farnosti Hranice. Spravují ji dva kněží, a to P. František Dostál a P. Milan Maštera.

Foto: dev.clovekavira.cz

P. Mgr. František Antonín DOSTÁL

P. Mgr. František Dostál se narodil 13. 6. 1982 v Prostějově. Pochází z farnosti Tištin, což je na Hané. Vyrůstal ve věřící rodině. K víře ho přivedla babička a dědeček Dostálovi, u kterých strávil mnoho času. Má rodiče a o tři roky starší sestru. P. František chtěl být knězem od malička. Měl na tom

velký vliv místní kněz P. Honka, SDB, který se chodil stříhat k jeho dědovi. A i když byl P. František malý a nerozuměl, co to znamená, že P. Josef je kněz, prostě chtěl být jako on.

Po absolvování základní školy v Tištině a v Nezamyslicích pokračoval studiem na Střední pedagogické škole v Přerově, obor: Výchovná a humanitární činnost. Po maturitě nastoupil do Teologického konviktu v Litoměřicích. Po roce byl přijat na Cyrilometodějskou fakultu UP Olomouc. Po zdárném ukončení studia byl vysvěcen 2008 na jáhna. Jáhenskou službu vykonával ve farnosti Valašské Klobouky. V červnu 2009 byl vysvěcen na kněze a jako novokněz zůstal ještě rok ve Valašských Kloboukách. Od července 2010 byl přeložen do farnosti Zábřeh na Moravě, kde kaploval dva roky. Odtamtud byl poslán jako správce farnosti Hustopeče nad Bečvou. Zároveň vedl jako administrátor excurrando farnosti Špičky, Běloutín a Černotín. Po 8 letech byl ustanoven děkanem děkanátu Hranice na Moravě a farářem Římskokatolické farnosti Hranice. Zároveň je administrátorem excurrando farností Potštát a Partutovice.

P. Mgr. Milan MAŠTERA

Je novoknězem, má 27 let. Narodil se ve Vyškově, vystudoval Biskupské gymnázium v Brně a Cyrilometodějskou teologickou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci. V rámci studia teologie strávil rok na Papežské lateránské univerzitě v Římě. Jáhenskou praxi vykonával jako duchovní a učitel náboženství na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži. Dne 27. června 2020 se stal knězem a byl poslán jako farní vikář do Hranic, Potštátu a Partutovic. Baví ho počítačové hry a hudba.

Rozhovor s Otcem Milanem Mašterou

Od 1. července 2020 jste byl jmenován kaplanem (farním vikářem) Římskokatolické farnosti Hranice, excurrando Římskokatolické farnosti Potštát a Římskokatolické farnosti Partutovice. Kdy jste se rozhodl stát se knězem?

Myšlenky na to stát se knězem mě provázely zhruba od nástupu na základní školu. Více jsem nad svým životním povoláním přemýšlel ale až na gymnáziu. Ve hře byly i jiné obory: informační technologie nebo třeba hudební věda. Definitivní rozhodnutí jít za kněžstvím jsem udělal v době, kdy jsem vybíral vysokou školou. Tehdy jsem si podal přihlášku ke studiu teologie.

Jste z věřící rodiny?

Víra má v naší rodině nenahraditelné místo. Není to jen nějaká tradice, která se předává z generace na generaci, ale životní styl, který utváří rodinný život.

Foto: Vojtěch Hlávka/Člověk a víra

Díky rodičům jsem poznal, že Bůh není nějaký trestající dozorce, který si pohrává s lidmi, ale že má rád každého člověka, což mělo velký vliv na moje rozhodnutí stát se knězem.

Jak hodnotíte své půlroční působení na Hranicku jako kněz?

Situace v každé farnosti je jiná. Určité privilegium má farnost, ve které kněz bydlí. V mém případě jsou to Hranice. Mám zde více možností kontaktu s farníky, už jen proto, že si například jdu koupit na náměstí rohlíky a potkám se s farníky, nebo jdu na procházku, a zase na někoho narazím...

Určité nesnáze v kontaktu s lidmi vidím právě ve farnostech Potštát a Partutovice, do kterých dojíždím. Někdy se mi zdá, že jen přijedu, odsloužím mši svatou, odučím náboženství a zase jedu dál.

Můžete nám přiblížit, jak se sblížíte s farníky?

Nemám nějaký speciální fígl. Využívám příležitostí, které nabízí běžná pastorační služba. Víc se asi mám možnost poznat s těmi, se kterými ve farnosti spolupracuji, nebo s těmi, které nějak doprovázím (např. děti v náboženství). A důležitou skupinou farníků, kterou postupně poznávám a jsem za ni moc rád, jsou nemocní a ti, kteří se do kostela nedostanou. Za nimi každý měsíc přijíždím a mám možnost postupně díky rozhovorům poznávat jejich životní osudy.

Jak jste jako nově vysvěcený kněz zvládal udělování „prvních svátostí“ farníkům?

Nejprve jsem studoval ritus (postup) při udělování svátostí. Ale praxe je pak vždy jiná, někdy je potřeba obřady přizpůsobit. Prvopočátky provázela nejistota, ale také radost, že Bůh skrze mě přichází k lidem.

Byla Vám „přidělena“ mládež v děkanátu Hranice na Moravě. Jak se Vám daří s ní spolupracovat?

Se zástupci mládeže jsem v pravidelném kontaktu. Stanovili jsme si plán roku s formačním i zážitkovým programem. Vzhledem k pandemii Covid-19 dr-

žíme pro nás prioritní formační program, který jsme nazvali „studentský pátek.“ Jednorázové a „zážitkové“ akce, jako je setkání schol nebo ministrantský turnaj, jsme museli odložit.

Kde byste rád v budoucnu vykonával kněžskou činnost? Jaký typ služby je Vám blízký?

Při studiu nás nepřipravovali specificky na jeden konkrétní typ služby. Kam budu poslán, to rozhodnou nadřízení v Olomouci. Jako jáhen jsem měl možnost pracovat s mladými na gymnáziu v Kroměříži, ale nebránil bych se ani službě nemocným. Kdybych si mohl vybrat, asi nejvíc by mně vyhovovalo být obyčejným venkovským farářem, který dobře zná své farníky i lidi, kteří do kostela tak často nechodí.

Co je podle vás úkolem kněze v dnešní době?

Povolání kněze se řadí mezi pomáhající profese. Nejvlastnějším úkolem kněze je tedy dle mého názoru pomáhat svým farníkům a doprovázet je. Být tím, kdo doprovází člověka na jeho životní cestě, událostmi radostnými, ale i bolestnými a těžkými jako je nemoc a smrt. Nebát se s nimi projít vším, co život přináší a spolu hledat odpovědi na ty otázky, které člověk během svého života řeší. Druhým důležitým úkolem kněze je být symbolem. Kněz, který žije v obci, už jen svou přítomností symbolizuje přítomnost Boha, který je součástí lidských životů, i když mnohdy není snadné ho zahlédnout. Kněz svým stylem života upozorňuje na vertikálu, na fenomény, které přesahují člověka a existují, jak se říká, „mezi nebem a zemí“. Nebo jinými slovy, v dnešní době má být kněz živoucím odkazem na hodnoty jako je pravda, krása, dobro, láska a naděje...

Zamyšlení žáků 6. až 9. ročníku základní školy ve Spálově nad online výukou

Žáci 6. až 9. ročníku

Online výuka byla pro některé dobrá, ale některým moc nesedla. Mně osobně to bylo jedno, mělo to výhody i nevýhody. Ze začátku jsem vůbec nevěděl, co to bude obnášet.

V prvé řadě jsem musel přijít na to, jak posílat úkoly, kdy je mám odevzdat. Úkoly, co byly bez termínu, se mi neukazovaly jako chybějící a úkoly s termínem jsem odevzdával jen tak tak.

Nejobtížnější bylo pochopit nové učivo a najít si systém, jak zpracovat úkoly včas. Díky tomu jsem se naučil používat nové programy na počítači. Úkolů

bylo hodně a nestíhal jsem je vypracovat a odevzdat včas. Někdy jsem je i odfláknul. Sedával jsem u počítače do pozdních večerních hodin a měl jsem toho plné zuby. Výhodou bylo, že jsem mohl spát déle a někdy jsem první hodinu byl přítomen v pyžamu a s vrabčím hnízdem na hlavě (ještě, že mě nebylo vidět).

Museli jsme vždy přijít včas na hodinu, ale občas to nevyšlo. Někdy byly problémy s připojením k internetu. Občas se učitel nepřipojil na hodinu včas a tím pádem jsme hodinu přetahovali.

Obavy mám z toho, že neumím všechno učivo pro sedmou třídu a bude mi něco chybět v osmé třídě. Online výuka nebyla náročná jen pro nás žáky, ale také pro vyučující. Některé úkoly byly nečitelné a nafocené vzhůru nohama :D.....Omlouvám se. Těším se na prázdniny a jízdu na kole. žák 7. třídy

Bylo to těžké období pro nás všechny. Nejvíce bylo obtížné pochopit a naučit se, jak s tím pracovat. Ze začátku jsem měl problémy, ale pak se zdárně vše povedlo nastavit. Výuka mě bavila, bylo to pro mě něco nového.

Nemuselo se vstávat do školy, všichni mi pomáhali. V online hodinách jsem byl sám, nejvíce mě bavily úkoly na počítači, kde jsem strávil poměrně hodně času. Ale ve svém volnu jsem chodil ven s kamarády.

Těžko jsem si zvykal na normální výuku a doufám, že to zvládnu.

Ale nakonec jsem rád, že jsem zase viděl některé spolužáky a kamarády. S některými jsem se potkával, protože jsme se navštěvovali.

Na závěr bych chtěl poděkovat všem učitelům za pevné nervy s námi, že jsme to tak zvládli a čeká nás hodně práce. žák 7. třídy

Když jsem byla doma, byla to pro mě výhoda, např. v testech nebo při zkoušení. Obtížné bylo, když jsem musela posílat domácí úkoly, ve škole bych to dělat nemusela.

Také jsem se naučila posílat úkoly mailem, být trpělivá a nové věci. Dobré pro mě bylo, že jsem si mohla pomáhat se sešitem nebo s učebnicí. Horší už ale bylo to sekání a výpadky počítače.

U počítače to bylo strašné, protože jsme si nemohli povídat a strávila jsem u něho minimálně pět hodin denně. Volný čas jsme hlavně trávili spolu - jako rodina. Na přechod do školy jsem se moc těšila. Obavy z návratu do školy mám hlavně z písemek a ze zkoušení. Strašně moc se těším na kamarády a nejvíc na paní učitelku třídní. žákyně 6. třídy

Dodělávání prací na poslední chvíli, stres, časté opisování úkolů a podvádění při testech. Také mi chyběl kontakt se spolužáky a s mými nejlepšími ka-

marády. Víím, že to učitelé mají také těžké, a proto se snažím i ve video hodinách více hlásit, protože se mi přístup některých spolužáků v distanční výuce nelíbí.

Myslím si, že na začátku se každý na krátké prázdniny těšil. Vstávání pozdě, výuka v pyžamu a šízení testu byly první myšlenky většiny z nás. Ale nikdo nečekal, že to postupem času bude horší, budeme přicházet o nové věci. Tahle celá situace mě velice mrzí, protože bychom si měli základní školu užívat a užívat si poslední léta se spolužáky, se kterými se známe už od školky. Doufám, že tahle situace přejde a všichni si devátou třídu, poslední rok spolu, užijeme.

Častá věc, se kterou bojuji, je zodpovědnost. Snažím se řídit příslovím „co můžeš udělat dnes, neodkládej na zítřek“ ale někdy se mi to také nedaří. Dost mi chybí motivace. Myslím si, že kdybych byla ve škole, tak bych byla více aktivní a dělala bych i dobrovolné domácí úkoly, ale v této době se mi vůbec nechtějí dělat, protože mám doma volnost a mám pocit, že nemusím nic dělat.

V první karanténě jsem hodně věcí dělala s mamkou nebo se sestrou, ale teď dělám všechny úkoly sama a naučila jsem se vše vyhledávat na internetu, takže je to fajn, ale už mi to sezení u počítače vadí. Chybí nám pomůcky, například u fyziky a chemie, postrádáme názorné předvedení. V pohodlí domova, které mám spojené s odpočinkem, se najednou musím plnohodnotně učit, připravovat na hodiny, vše, co bych dělala ve škole, kde je to pro mě přirozené. Nemám s distanční výukou problém, ale už bych se chtěla vrátit mezi kolektiv.

žákyně 8. třídy

Protože v tomto režimu jsme už rok (pokud nepočítám těch pár týdnů, co jsme byli ve škole a prázdniny), mohla bych o tom už něco říct. Jaká v tom vidím pozitiva a negativa? Co nám distanční výuka dala a co nám naopak odebrala?

Jako pozitivum vidím to, že se můžeme učit větší samostatnosti a také to, že se učíme vyhledávat informace.

Negativa vidím taková, že nemáme osobní kontakt, tudíž se učitelům může hůř učit, protože žáky nevidí (pokud nemají zapnuté kamery) a také, že k nám nemůže učitel přijít, podívat se a ukázat, že tento výsledek je špatný. Učitel nevidí, jak pracujeme, a tak je hodnocení o to těžší, protože ne vždy si učitelé mohou být jisti, že tu písemku napsal žák sám a nebo to od někoho opsal (samozřejmě pokud víte, že mu toto učivo nejde a napíše to na jedničku a vy víte, že se moc neučí, můžete si říct, že to opsal, ovšem ne vždy to tak je). Jako další negativa vidím to, že když se učitel zlobí, protože mu nedodává žák úkoly nebo nekomunikuje, když ho učitel vyvolá, tak se žák může vymluvit na špatný signál nebo že mu nefunguje mikrofon, či že se mu učitel sekl - v tomto ohledu nemá učitel nad žáky

žádnou moc (jasně, může napsat e-mail rodičům, ale pokud jsou rodiče dopoledne v práci a žák sám doma, nemusí se toho držet).

Na závěr bych to shrnula takto: pozitiva jsou taková, že se žáci učí samostatnosti. Ovšem negativa jsou taková, že není osobní kontakt, což je horší jak pro žáky (nemají nad sebou učitele, kteří by jim poradili nebo by jim mohli vysvětlit, že jeho chování není správné), tak učitele (nemají nad žáky prakticky žádnou moc, hodnocení pro ně může být těžké, nemohou si být jisti, že je žáci vnímají a že zrovna nehrají nějaké hry, že se učí a že tu písemku opravdu napsal sám).

Distanční výuka je dobrá, pokud se aplikuje na krátký čas a jen občas (kvůli rozvoji samostatnosti). Rozhodně ne na rok a v kuse. žákyně 8. třídy

Už je to něco přes rok, kdy začala tahle zvláštní doba. Myslím si, že nejen já, ale i ostatní spolužáci jsme byli rádi, když se zavřely školy. (Původně jsme se těšili na 14 denní prázdniny a na to, jak si odpočineme.) To ale nikdo netušil, co všechno nastane.

Ze začátku mi distanční výuka moc nevadila, nemusel jsem brzy vstávat. Někdy jsem i půl dne proležel v posteli. Myslím si, že během roku distanční výuky jsem strávil hodně času u mobilu, tabletu a počítače.

Hodně mi vadilo a mrzelo mě, když vláda nařídila různá opatření a zákazy, a pak jsem nemohl hrát fotbal a mít tréninky a chyběli mi kamarádi. Do školy jsem se moc netěšil.

Na distanční výuku jsem si docela zvykl, proto mám trochu strach z toho, že to teď budou chtít učitelé všechno dohnat. Budou nám dávat hodně učení a já tomu nebudu rozumět. Mám radost, že nám začaly tréninky a můžeme sportovat. Chtěl bych, aby se život dal zpátky do normálu a už nebyly žádné zákazy a nařízení. žák 8. třídy

Distanční výuku každý vnímá jinak. Některým to takhle vyhovuje, ale někteří by se rádi vrátili do školy. Protože ne každý pochopí učivo.

Já to mám takhle. I když jsem si na distanční výuku už zvykl, jsem rád, že jsem zase ve škole. Protože příští rok budu dělat přijímačky a chtěl bych být na ně dobře připravený. Na dálku se určitě něco naučíme, jak učivo normálně, tak i plánování učiva, vyhledávání z různých zdrojů nebo práce na PC. Ale i tak to není ono. Ve škole nám učitel učivo lépe vysvětlí a vidí, že nám něco nejde. Přes PC takové věci vidět moc nejdou. Distanční výuka má i své výhody, můžu si vstávat, kdy chci, úkoly si můžu navrhnout tak, jak mi budou vyhovovat a můžu si nastavit své tempo. Na závěr chci říct, že já osobně jsem rád ve škole, ale každý má na to svůj názor. žák 8. třídy

Myslím, že na distanční výuce bylo asi nejobtížnější udržet pozornost na hodině a dokopat se k nějakému úkolu, jako že jsme dělali vše na naší vlastní zodpovědnost. Já jsem to měla například tak, že když se mi nechtělo něco dělat, nechala jsem si to na večer, ale večer se mi to nechtělo dělat už vůbec, tak jsem to udělala další den. Ale každopádně jsem se snažila splnit vše.

Během distanční výuky jsem se naučila pracovat s PC, např. hledat v textu různé informace, nebo vytvářet prezentace a různé dokumenty. A samozřejmě nás učitelé naučili spoustu nového učiva.

Distanční výuka mi přišla lepší v tom, že jsme měli více volného času, že jsme byli doma, mohli jsme déle spát, naučili jsme se spoustu nových věcí a mohli jsme používat internet.

Distanční výuka mi naopak nevyhovovala například v tom, že jsme tam neměli ten osobní kontakt jak mezi spolužáky, tak mezi učiteli. Horší také bylo, že učitelé nad námi neměli takovou kontrolu jako v lavicích. Když jsme měli vypnuté mikrofony i kamery, tak nemohli vědět, jestli dáváme pozor nebo ne.

U počítače jsem průměrně strávila asi kolem 5 - 6 hodin. Každý den jsme sice měli max. 3 online hodiny s učiteli, ale další 2-3 hodiny jsem strávila plněním úkolů do ostatních předmětů. Svůj volný čas mezi hodinami jsem strávila buď plněním úkolů, nebo na mobilu. A ve volném čase po škole jsem pomáhala doma, nebo jsem šla ven.

Přechod do tzv. "normálu" bude pro někoho složitější a pro někoho snazší. Například ti, co během distanční výuky nedělali skoro nic, to budou mít podle mě dost těžké se nějak přizpůsobit. Ale zase ti, co plnili poctivě úkoly a účastnili se online hodin, tak těm to může být asi jedno.

Největší obavy mám z toho, že se zjistí, že skoro nic nevíme a že nám učitelé dají testy, které možná neskončí úplně nejlépe, nebo z toho, že se budeme muset učit i přes prázdniny. A na co jsem se těšila? Tak třeba na spolužáky jsem si myslela, že se vůbec netěším, ale teď, když tam s nimi sedím, si uvědomuji, že mi asi trochu chyběli.

žákyně 9. třídy

Jsem žákyně 8. třídy základní školy a jsem jedno z mnoha dětí, které díky pandemii a covid-19 zažilo novou formu vzdělávání a to distanční formu. Jak všichni víme, od 11. března 2020 jsme všichni přestali chodit do školy a zůstali jsme doma z důvodu vyhlášení pandemie. Nikdo však netušil, jak dlouho doma zůstaneme a co od toho očekávat.

Chci se tedy zamyslet nad výhodami a nevýhodami distančního vzdělávání. Distanční forma je samostudium, kdy výuka neprobíhá v učebnách a nevyžaduje se osobní účast učitelů a studentů ve škole. Student se školou komuni-

kuje prostřednictvím počítače. Všichni jsme zodpovědní za své výsledky a je na nás, jak se k distanční výuce postavíme.

Jednou z největších výhod pro mě je, že nemusím ráno vstávat a jít do školy. Normálně bych ze školy přišla kolem 2. hodiny, a takhle to mám všechno časově méně náročné. Další z výhod učení doma je, že si mohu svůj čas zorganizovat a rozvrhnout podle sebe, protože nejsem vázána na školní režim. Mohu si tedy méně důležité úkoly přesunout na později a věnovat se těm důležitým, nemusím se proto tolik stresovat. Další výhodou je samostatnost, schopnost práce na počítači a dovednost získat pravdivé informace z internetu.

Velkou nevýhodou je, že strávím mnoho hodin u počítače, nemohu říct kolik přesně, ale pohybuje se to kolem 5-6 hodin, taky nemám žádný kontakt s lidmi, nemůžu být se svými kamarády. Myslím si, že takhle forma výuky nemá takový efekt, jako kdybychom byli ve škole. A jedním z největších problémů bylo pochopit a naučit se novou látku, nevěděla jsem, co dělám špatně a neměl mě kdo opravit. Mnohdy jsem zhlédla na internetu mnoho různých videí a návodů, díky kterým jsem to alespoň trochu pochopila.

Zjistila jsem, že tato forma výuky mi vyhovuje tak na půl. Pro mě největší výhodou je, že si mohu rozvrhnout a naplánovat svůj den, co se kdy budu učit a kdy budu vstávat. Naopak největší nevýhodou pro mě je pochopení nové látky. Určitě to byla zajímavá zkušenost, ale už bych si to nepřála znovu zažít. Daleko víc mi vyhovuje normální forma výuky, kdy mám možnost komunikovat s vyučujícím a spolužáky.

žákyně 8. třídy

Distanční výuka? To pozitivní na ní bylo, že jsem nemusel vstávat do školy. Rád spím, a tak jsem si pospal. Učit se s mobilem u ucha v posteli – řekl bych super. Snídaně v hodině s nohama na stole. To by ve škole neprošlo. Žádné kručení v břiše. Oběd kdykoli, když má člověk hlad.

Co bylo obtížné? Asi nic. Plnění úkolů – tak nějak mechanicky. Když jsem něčemu nerozuměl, tak mi doma někdo poradil. Školní průměr jsem si zlepšil.

V čem to bylo horší? Chyběli mi spolužáci. Nebylo komu, ani čemu se zasmát. Přišli jsme o spoustu společně prožitých chvil, které se nevrátí. Taneční, Mikuláš, školní výlet, Den učitelů – na to všechno jsme se těšili. Celý rok v háji. A ten příští nám to nenahradí. Jsme v devítce a rozcházíme se do jiných, dalších škol. Trvalo to celý rok? Proč? A opravdu nás tohle zachránilo? Tak asi dík??!!

Na co se těším? Že se tohle už nebude opakovat. Radši ráno vstanu. Těším se do nové školy. Na nové kamarády. Na nové učitele.

žák 9. třídy

Náhorní rovina okolo Potštátu

přeložila Mgr. Šárka Krumphanzlová

Dr. Karl Berger: Die Besiedlung des deutschen Nordmährens, 1933, str. 92 – 97

Překlad: Mgr. Šárka Krumphanzlová

Našim čtenářům předkládáme překlad knihy Dr. Karla Bergera: Osídlení německé severní Moravy z roku 1933.

Dr. Karl Berger 1867-1936, německý historik, zemský školní inspektor v Brně, moravský historik a vlastivědný pracovník. Ve svých pracích se zabýval regionální historií a vlastivědou Kravařska, historií Moravského Berouna, Dvorců, Rýmařova, Města Libavé a Nového Jičína.

Východně od Odry leží dřívější panství Potštát. Jméno města se objevuje v dokumentech poměrně pozdě. Roku 1322 (VI 150) je jmenován Záviš z Potštátu, ale město samotné, jak je později vysvětleno, existuje již dlouho. Z listiny pocházející z roku 1388 (XI 440), popř. 1394 (XII 212) se dovídáme jména 12 vesnic, na něž se vztahuje várečný urbář města, samozřejmě že ne teprve od tohoto roku, nýbrž od jeho založení. Byl však pány zrušen a znovu obnoven.

Jména těchto vsí jsou následující: Rudoltovice (od louky patřící Rudolfovi), Boškov, Milovany, Luboměř pod Strážnou, Spálov, Luboměř, Barnov, Lipná, Kovářov, Kyžlířov, Zigartice (od nivy náležející Zigartovi), Heřmánky. Z listiny I 115 (z roku 1031) se dozvídáme, že kníže Břetislav Achilles obdaroval na hranicích s Polskem hrabata Zigerharda a Rudolfa územími, Rudolfovi konkrétně připadla oblast nad Odrou (Suchá Odra). Podle těchto franckých hrabat by měla být pojmenována vesnice Zigartice a Rudoltovice. Nicméně samotná Monseho falsa, z nichž listina čerpá, jsou podvrhem. U Zigartic byly ještě před 40 lety nalezeny pozůstatky nějakého hradu.

Protože město mohlo být založeno v druhé polovině 13. století, jmenované vesnice jistě pocházejí z této doby. Dnes jsou všechny německé až na Spálov a Luboměř. Všechny, i tyto dvě posledně citované, ukazují na zjevné založení dle principu německé lesní lánové vsi. Jako nápadná se zde jeví velká rovnoměrnost jmen, přičemž celá řada těchto jmen obsahuje jméno lokátora a určující slovíčko AU (louka, niva, pozn. překl.), což nás vede k závěru, že vznikly současně. Některá jména jsou slovanského původu nebo vykazují slovanskou podobu, to však samo o sobě ještě nedokládá, že obyvatelstvo je slovanské. Zajímavé je místní jméno Milbes, vzniklé ze slovanského osobního jména Milovan, samotné vytvoření genitivního jména místa je však německé, tj. vesnice Milovana, z čehož pak vznikly Milovany. Převzetí takových slovanských jmen je dle Ernsta Schwarze zde na Moravě zhruba ve 13.-14. století užíváno Němci. Dále zde vznikla vesnice

Smolná, pravděpodobně už ve 13. století, východně od pramene Odry. Je uváděna 1364 a 1406, dávno však již zanikla.

K tomu se přidává později ještě malá ves Michalov (konec 18. stol.). Více obcí tato chudá půda pravděpodobně nebyla schopna uživit.

Několik obcí leží na polokruhovém úpatí náhorní roviny, která nese název Oderské vrchy, jako Boňkov, Středolesí, Slavkov, Kozlov a Ranošov. O jejich minulosti máme k dispozici pouze několik málo dat. Kozlov je uváděn roku 1364 (IX 251) jako Kossle, musel stejně jako Vrchy či Dětrichov poskytovat příspěvek (3 ½ groše) na udržování olomouckých mostů přes řeku Moravu. Jak sděluje Rössner, z lesnatých Oderských vrchů se dopravovalo mnoho dřeva do Olomouce, mosty přes Moravu byly tedy hodně používány, čímž se vysvětluje tato povinnost. Kozlov vykazuje založení na principu německé lesní lánové vsi. Ranošov (Prussinowitz), zmiňovaný dle Wolného 1368, má ve svém starém kořeni slova více slovanskou podobu, stejně tak Schlog, který je zmíněn 1467 jako Slavkov. Zda tyto obce ve 13.-14. stol. byly německými, jako je tomu dnes, nemůžeme zcela potvrdit. Středolesí je jmenováno teprve roku 1569, není známo, od kdy existuje. Dle Wolného (I, str. 7) patřilo k hradu Drahotuše a to pod českým názvem Středoleschy. U Kozlova ležela vesnice Kyljanka, zpusťlá od roku 1518, až do dnešního dne je tato samota nazývána Kyjanice. Roku 1408 přináležel k potštátskému panství Bankov, což je Punkendorf, slovansky Boňkov. Je-li (str. 418) v „Bärner Ländchen“ (Moravské Berounsko – pozn. řekl.) uváděno datum 1364 a 1368 jako zakládající rok Kozlova a Ranošova, pak jde o omyl. Každopádně můžeme akceptovat, že na vlastním návrší pramenů Odry v oblasti Potštátska vzniklo, anebo se stalo německými v době velké kolonizace, deset nebo více obcí.

Zbývají ještě obce mezi Oderskými vrchy a Bystřicí. Stará, dnes německá obec, je Hombok (česky nazývána Hlubočec či Hluboty; tj. Hlubočky – pozn. překl.). Katedrála v Olomouci zde v obci Glubocaz vlastnila 1131(I 206) dva dvorce. Hrad Hohenbok (Hombok) je dle Wolného zmiňován (V 864) 1351 s k tomu přináležejícími vesnicemi Hlubočky, Nepřívaz a Varhošť. Ta posledně zmiňovaná je uváděna pod jménem Vargosci rovněž roku 1131 mezi biskupským majetkem, dle jména a doby se dá vyvodit, že byla tehdy slovanskou. Jestřabí patří 1406 rovněž k hradu Hombok, 1394 je citováno jako opuštěné. Také Mrsklesy existují již 1368, roku 1382 (XV 192) opět čteme jejich jméno. Hlubočky a Varhošť jsou tedy velmi starými obcemi, ty ostatní, které se zrodily ve 14. století, sahají pravděpodobně až do 13. století. O národnostních vztazích této doby přirozeně nevíme nic, obce kromě Hluboček však vykazují založení na principu německé lánové vsi, a jako je tomu v případě Varhošti, mohla být starší slovanská osídlení důkladně poněmčena, což dokazují i názvy

rolí těchto obcí. 1364 (IX 251) se mluví o parva Hluboty a Magna Hluboty, ta poslední by mohla být identická s obcí Hlubočky. Mohla by být ta prvně jmenovaná, uváděná po Domašovu nad Bystřicí a Herolticích, snad Hrubá Voda? O Mariánském údolí nemohlo být zjištěno nic. Obec patřila dříve k Mrsklesům.

Každopádně se v tomto prostoru vyskytuje ještě nejméně pět dalších obcí, které s velkou pravděpodobností mohou být označeny, že byly založeny během německé kolonizace (popř. transformace).

Závěr pro moravskou oblast Sudet

Pro tuto oblast můžeme vyvodit následující: pouze malý počet obcí je jmenován již ve 13. století. Velký počet obcí je tedy citován až ve století čtrnáctém, nicméně založení obce, jméno, ale i okolnosti, za kterých je daná obec obdařena, nás vedou k domněnce, že jsou staršího věku, a tím je ospravedlněn ve většině případů také závěr, že jejich vznik je možné připsat již do druhé poloviny 13. století, do doby všeobecné kolonizace, popř. nejpozději do počátku 14. století.

Z prvního kolonizačního období severní Moravy mohl být prokázán značný počet takovýchto starých obcí, přičemž jednotlivá čísla nemohou být brána za absolutně přesná, nýbrž v důsledku ne vždy jistého určení věku mnohých obcí pouze jako zaokrouhlená, jako zhruba určující, přičemž však celková suma skutečného počtu těch vsí v dané době by mohla být velmi blízká realitě. Vyvozujeme z toho následující:

Pro oblast Nového Města na Moravě lemovaného na severu zhruba 25 obcemi, několik málo jich mohlo být jako německé založeno také v okolí Šternberka, Zábřehu, Štítů (údolí Březné), celkově cirká 10 – 15, v oblasti Staroměstského kotle až k potoku Branná snad 15, v širší oblasti řeky Desné a jejích vedlejších přítoků asi 20. V prostoru Rýmařov-Huzová bylo vsí okolo 25, v prostoru Moravský Beroun-Dvorce-Domašov nad Bystřicí asi 25, na půdě dřívějšího lesa Střelné 18 vsí, na náhorní rovině Potštátska cirká 10 až 15 vsí. K tomu přináleží snad 5 vsí okolo Bystřice a Hluboček.

Nápadnou se jeví jakási číselná stejnoměrnost: obzvláště na náhorní rovině byly seskupeny zhruba stejně velké prostory, tak jak také odpovídaly společné minulosti. Při stejných půdních podmínkách z toho vyplývá i přibližně stejná hustota vsí.

Pro celé území moravských Sudet včetně horního koryta řeky Moravy se dostáváme na číslo zhruba 150 -160 vsí, které pocházejí ze 13.-14. století. Je to ten stejný počet, který byl napočítán u Hřebečské župy (150-160). Ale oproti této župě jaké mnohem větší území zaujímá prostor Sudet! Zde je patrná chudoba osídlení v širším prostoru jesenického lesa, Králického Sněžníku a hřebene Praděd-Vysoká hole a jejich podhůří. Tato země byla ve 13., 14. a 15. století

hustou lesnatou oblastí, do jejichž jednotlivých míst mohli proniknout pouze horníci a uhlíři, ne však ve větší míře sedláci, kteří zakládali obce plánovitě.

Za velké minus celkového počtu vsí sudetoněmecké oblasti je v první řadě považován velmi malý počet osídlení tohoto širokého lesního komplexu. Dále se ve východní části Hřebečské župy objevovala již slovanská sídliště, která byla převzata kolonisty a mohla být zvětšena, jisté kultivační práce země usnadňující osídlení tu tak byly předtím vykonány. V sudetoněmecké oblasti (bez novoměstské oblasti) najdeme jednotlivé stopy již existujícího slovanského osídlení pouze v údolí řeky Moravice, dále na jižním okraji náhorní roviny. Na vlastní náhorní rovině musely být všechny práce provedeny od počátku.

Rozumí se tak samo sebou, že se kolonizační práce na celé severní Moravě rozprostírají do delšího časového prostoru. Pro samotnou oblast moravských Sudet můžeme období zhruba od roku 1250 až na konec století považovat za vlastní kolonizační dobu. Mluví-li se již roku 1307, jak bylo zmíněno, o vesnici nazývajícím se Stará Libavá (antiqua Lubovia), musela být tedy doba jejího založení dávno předtím, jistě mnohem starší, nežli jeden lidský život.

Pokračujeme zase zpátky na západ, neboť výklad se vztahuje pouze na tu část dnešního Slezska, která patřila k Moravě ve 13. a první polovině 14. století. Jakési mezipostavení zaujímá osoblažské území, které až do nedávné doby, i přes svoji odlehlou polohu, bylo součástí Moravy, ačkoliv v určitých administrativních záležitostech z praktických důvodů bylo podřízeno slezským úřadům. Příčinu takového zvláštního postavení můžeme hledat v tom, že území soudního okresu Osoblaha – Jindřichov ve Slezsku bylo majetkem katedrály v Olomouci a tím zůstalo i po oddělení opavského území spolu s několika jinými biskupskými enklávami spojeno s Moravou.

Zvláštní postavení obdrželo i Opavsko, které se tehdy rozprostíralo daleko na území dnešního pruského Slezska, králem Přemyslem Otakarem II., jak uvádí Biermann, nebylo jako zvláštní knížectví, nýbrž jako „apanáž“ propůjčeno jeho synu Mikuláši. Ten se roku 1306 (V 209) jmenuje dominus et verus heros terre Opavie. Oddělení Opavska od Moravského markrabství bylo uskutečněno až za jeho syna Mikuláše II., který dostal listinou z 3. července 1318 od krále Jana (VI 108) Knížectví opavské jako léno. Nicméně spojení mezi Moravou a Opavskem se bude uvolňovat jen velmi pomalu a současníky 14. století bude celé Opavsko považováno ještě za část Moravy, stejně tak tu zůstává v platnosti moravské zemské právo. Právní a faktické oddělení patří až do pozdějšího období.

Protože roku 1318 bylo osídlování území v hrubých rysech dokončeno, spadá kolonizace tohoto území, člověk by řekl, ještě do „moravských časů“. Teď musíme probrat „slezskou“ část Sudet stejně, jak jsme učinili v případě té „moravské“.

Josef Ullrich: Pověsti z Jesenicka

Volkssagen aus dem Gesenke, Josef Ullrich, 1934

z němčiny přeložila Mgr. Šárka Krumphanzlová

Noční lovec z Barnova

U horní skály na cestě z Barnova k oderskému mlýnu je za temných nocí mezi Kristovým narozením a svátkem Tří králů občas vídán noční lovec. Úděl vzbuzující postava, která nese svou hlavu pod paží, tudy prosviští, doprovázená je psem, jehož ječivé štěkání hrůzostrašně zní, a zmizí tak rychle, jak rychle sem přišel.

Takové pověsti, v nichž doznívají vzpomínky na Wotana (hlavní bůh předkřesťanských kontinentálních Germánů a Anglosasů), Perchtu, na bytosti z Polabí a na postavy lidových pověr podobné zvířatům, přijaly pod vlivem křesťanství, obzvláště pak pod vlivem víry v nesmrtelnost duše a zmrtvýchvstání těla, charakter pověstí sem a tam se objevujícího chodce a strašidel. To platí především u postav, které se vyznačují zvláštnostmi, tedy bez hlavy nebo s hlavou pod paží atd. V této sbírce je možné se o nich dočíst také u pověstí č. 272, 352, 113, 410 a 122. Lidé si představují v postavě bezhlavého muže smrt a také čerta, tak se tu ukazuje přechod dřívější postavy Wotana do postavy čerta. Strašidla bez hlavy se ojediněle objevují také jako poslové smrti.

Noční lovec a sedlák

Bylo to v zimě, venku fičel víchř, člověk by myslel, že z povrchu zemského chce do noci odváť vše, co je na něm, noční lovec však procházel širou zemí. Jakmile Christian Beier, který bydlel v domě č. 38 v Barnově, zpozoroval, že se k této bytosti přibližuje lesní zvěř, vzal svého psa, vystrčil jej ven a řekl: „Pomoz lovit!“ Když pak kolem prosvištěl průvan, přilétl oknem Beierovy světnice přímo na stůl kus masa, a nějaký hlas volal:

„Pomohl jsi lovit, můžeš pomoci hryzat!“

Christian Beier však takový dárek nechtěl a vyhodil jej ven, ale podivil se, že hned poté jej uviděl na původním místě. To se opakovalo ještě dvakrát. Pak jej odnesl do zahrady a zakopal jej. Od té chvíle ho už více nespátril.

Podobné povídky jsou známy také na Šumavě, Dr. Gustav Jungbauer popisuje tři takové ve svých „Šumavských pověstech“. Ve všech hraje roli noha, která je hozena svévolnému rouhači do světnice. V pověsti „Zapáchající koňská kýta“ (str. 86) stojí: „Když někdo při divokém lovu zvolá „Haho!Haho“, hodí mu divý lovec

večer oknem koňskou nohu. Ta neskutečně zapáchá a nelze se jí zbavit. Je zcela jedno, jak často ji člověk vyhodí, vždy leží na svém původním místě. Teprve až člověk uvaří koňské žíně a zakope je pod střešní okap, noha zmizí, jakmile na ni dopadnou první kapky deště“.

Pomsta podivných ženštin

Před dlouhými lety žily v Barnově dvě podivné ženštiny, které u sebe měly chlapce, jenž byl úplně znetvořený. Měl neobvykle velkou hlavu, byl nepředstavitelně ošklivý a zdálo se, že je němý, neboť z jeho hrdla nikdy nezaznělo jediné slovo. Jedl pouze tehdy, když nebyl nikdo doma. To si vyhledal lžící a poohlédl se po něčem k jídlu, které hltavě spolykal. Zlou vůli však neměl. Přesto jej jednoho dne surově zbil manželský pár, který měl rovněž chlapce, ten byl ale nesmírně krásný a srdečný. Tuto hrubost však tyto ženštiny pomstily tak, že svého znetvořeného kluka zaměnily za toho hezkého. Ten manželský pár byl bez srdce a mlátil ve své zlobě dítě patřící ženšinám. Ve vzduchu však slyšeli pláč svého dítěte, zatímco to cizí zůstávalo stále potichu, jako by rány vůbec necítilo.

To že rány, které jsou někomu uštěďrovány, se dotýkají nějaké vzdálené osoby, je vyprávěno také v oblasti Zlatých hor. Viz pověst č. 313: „Svévole lovce je potrestána“ a k tomu je poznámka: – Dr. Gustav Jungbauer říká ve svých „Šumavských pověstech“, str. 32: „Jedna stará porodní bába vyprávěla a ta to tedy musí vědět: Dokud nějaké dítě není pokřtěno, je vyhledáváno tajemnými bytostmi, které se jej snaží ukrást a místo něj umístí jiného kojence. Ten má velkou hlavu pokrytou vlasy černými jako uhlé a malé tělo s vyhublými nožkami, které se nenaučí nikdy běhat. Tomu, komu se toto neštěstí přihodí, musí kojence tak dlouho nemilosrdně mlátit, dokud zloděj zpátky to správné dítě nedonese.

O nešťastných hledačích pokladů

Místo, kde leží zakopán poklad, bývá někdy označováno modravým plamenem. Vlastník domu č. 35 v Barnově jeden takový plamen kdysi spatřil pozdě večer na své louce. Stál pořád na tom stejném místě, chvíli se zvětšoval, chvíli zase zmenšoval. Věděl, co to znamená, a protože kdysi slyšel, že poklad je možné vyzvednout tehdy, když člověk do něj vhodí nějaký posvěcený předmět anebo když se před daným místem opravdu zbožně modlí růženec, vyšel následujícího večera opět ven, rýč na rameni, růženec v ruce. Pomodlil se a pak začal kopat, nic však nenašel. Jistě nebyl dostatečně zbožný. Jindy zase viděli dřevorubci v jednom lese u Barnova vycházet ze země oheň. Domní-

vali se, že jde o poklad, a protože jeden z nich měl u sebe posvěcený prsten, vhodil jej do ohně, který ihned nato uhasl. Pak začali kopat. Po mnohém úsilí narazili na kotel plný zlata. Vyzvedli jej ze země a už už se chystali ho odnést domů, když se před nimi znenáhla objevil lenní pán na koni. Řekl: „Dejte mi to zlato nahoru na koně, je příliš těžké, abyste jej nesli. Přijďte zítra v úřední hodinu ke mně, podělíme se spolu.“ Dřevorubci učinili, jak je pán požádal. Když se však následujícího dne k němu dostavili a žádali jej o své zlato, pán dělal, jakoby o té věci nic nevěděl. Všechno popřel a dal je dokonce zavřít do vězení, protože kopali na jeho pozemku bez jeho svolení.

Ohniví zajáci

Už je tomu dávno, co v Barnově žili dva pytláci, kteří toto zakázané řemeslo vykonávali natolik šikovně, že je nikdo nikdy nemohl chytit při činu. Vědělo se sice, že mnohý kus divoké zvěře byl dopraven domů právě jimi, ale potrestáni být nemohli, neboť neexistoval žádný svědek takového svévolného konání. Jednoho večera šli opět spolu na číhanou. Jeden z nich si vybral své místo na kraji lesa, druhý o něco stranou v křoví. Jak tu tak číhali na nějakou zvěř, přiběhl sem ohnivý zajíc, v hubě nesl vidličku s dlouhou rukojetí a bodl ji do země v místě nacházejícím se mezi těmito dvěma. Ihned nato přiběhl druhý ohnivý zajíc, který rovněž vbodl do země vidličku a po několika okamžicích ještě třetí, jenž na ně nahoru položil žhavou železnou tyč, takže to celé vypadalo jako šibenice. Poté se postavil na zadní a ptal se: „Koho pověsíme nejdříve? Toho na okraji lesa anebo toho v křoví?“ Nato dostali tito pytláci takový strach, že odtud běželi, co jim jen nohy stačily. A své pytlácké řemeslo pověsili v mžiku na hřebík.

Jelen a staré panny

V Barnově kdysi bydlely v domě čp. 37 dvě staré panny, nikdy nepatřily ke kráskám vesnice, ale i dobrota duše, která tak často nahrazuje krásu, jim zůstávala stále cizí. Přesto se již od svých dívčích let často zaobíraly myšlenkami na svatbu a nevzdaly se jich ani poté, co zralost věku pokryla jejich temeno. Dokonce se zdálo, že jejich přání, dostat se pod čepec, s lety zesílilo.

Jedenkrát za rok, a sice na svátek sv. Ondřeje se může děvče dozvědět, zda se v následujícím roce provdá; stačí jen vyjít z domu ven a podívat se, odkud vane vítr, z toho směru pak přijde budoucí manžel. Obě staré panny to již zkoušely několikrát, ale vždy shledaly, že kolem nich panuje úplné bezvětrí. A znovu vyšly ven, aby se podívaly do budoucnosti. Zatímco se snažily odhalit, odkud

vítr přichází, vyskočil najednou z lesa statný jelen a přiběhl k nim. Jeho paroží červeně zářilo, jako by bylo ze žhavého železa. Obě se vyděsily, vběhly zpátky do domu a zabouchly za sebou dveře. Ozvala se ohromná rána; toho zlého bylo na obě ženy už přespříliš; jedna se zhluboka nadechla, klesla na zem a byla mrtvá, i ta druhá zemřela a to několik hodin poté. Na dveřích byl pak následujícího dne nalezen vypálený otisk paroží, pocházel od jelena, jenž ty dvě tak vyděsil.

„Ondřej je náhradním svatým za Froa, boha manželství a lásky Germánů; proto také lití olova a další pohanské zvyky činěné na jeho svátek, ty všechny vedou k touze po poznání budoucího manžela. S tím souvisí i všeobecná víra, že tento svatý jako onen bůh poodhaluje závoj budoucnosti.

Za časů našich pra- a praprarodičů se ve venkovských světnicích na svátek sv. Ondřeje začínalo příst a drát peří a na lavici u kamen se za světla borovicových loučí rozprostřela pohoda. Přišel čas, kdy se v temnotě šeptaly pověsti a pohádky“ (Erwin Weiser). – Srovnej s níže psanou pověstí „Ohnivá koza“ (číslo 159 této sbírky).

Barnovják a čert

Když nějaký černý kohout dosáhne věku sedmi let, naklade vejce, v něm je čert. Takové vejce se dá vysedět, když jej po devět dní bez přestání nosíme pod paží.

Jeden muž z Barnova chtěl vědět, zda je to skutečně pravda a nosil tedy jedno takové vejce u sebe. Devátého dne z něj vylezlo kuřátko a to byl čert. Muž jej nechal u sebe, neboť doufal, že díky němu zbohatne. Po nějakém čase se jej však zmocnila hrůza a chtěl se ho zbavit. Rozdělal tedy v troubě oheň a kuřátko do něj vhodil. Pak odtud běžel pryč. Ale najednou to v jeho kapse zapípalo:

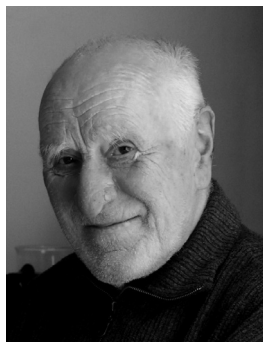
„Vidiš, kdybych tolik neutíkal, spálili bychom se oba!“

Ohněm se ho tedy nezbavil, na něj byl samozřejmě ten čert zvyklý. Šel proto k velké vodě, vhodil jej do ní a utíkal pryč odsud. Ale už po krátké chvilce zase něco zapípalo v jeho kapse:

„Vidiš, kdybych tolik neutíkal, utonuli bychom oba.“

Ten muž mohl dělat, co chtěl, ale čerta se už nezbavil. Boháčem se však také nestal.

Podobným motivem se zabývá i pověst „Černý brouk“ (č. 297). Srovnej s ní i pověst „Dračí vejce a dračí kuře“ (č. 295). Obě jsou známé v oblasti Jakubčovic.

Opustil nás kronikář, vlastivědný pracovník, konstruktér a sportovec pan Josef Malcher.

Josef Malcher se narodil 25. února 1926 do rodiny krejčího Josefa a Leopoldy Malcherových jako prvozený syn ze dvou sourozenců. I přes složitou situaci v meziválečném a následně válečném období se mu i jeho sestře Anně dostalo láskyplné péče obou rodičů.

Po absolvování základního vzdělání se vyučil v Odrách zámečnickému řemeslu. V tomto období se také naučil velmi dobře němčinu, kterou později mnohokrát využil. Po vyučení začal po válce pracovat v Ostravě Vítkovicích. Při zaměstnání vystudoval večerní strojní průmyslovou školu v Opavě a úspěšně ji zakončil maturitou. Poté se přihlásil na Vysokou školu báňskou v Ostravě a podařilo se mu vystudovat tři semestry. V roce 1955 se oženil s Boženou rozenou Šimovou, oba se vrátili do rodné obce a definitivně se usadili ve Spálově. Do zaměstnání nastoupil v podniku Optimit Odry jako hlavní mechanik a konstruktér strojů, zde pracoval až do odchodu na důchod.

V manželství se narodily dvě děti, starší Jana a mladší Pavel. Děti vychovával se stejnou láskou, které se mu dostalo od jeho rodičů. S láskou a porozuměním se věnoval i svým pěti vnoučatům. Měl rád přírodu a cestování. Vzpomínal, že v roce 1948 se zúčastnil jako cvičenec Vsesokolského sletu v Praze, do Prahy cestovali nákladním vlakem a týden nocovali v areálu Smíchovského pivovaru, tehdy viděl naše krásné hlavní město poprvé. Kromě práce a péče o rodinu zvládal neuvěřitelné množství činností pro své okolí. Byl významným členem Sokola, Českého svazu zahrádkářů, nadšený filatelista, dlouhá léta svědomitě vedl kroniku obce Spálova, až do svých 87 let, a významně se podílel na vydávání národopisného periodika Oderské vrchy. V listopadu 1998 se skupinou nadšenců se zasloužil o systematizaci a zpřístupnění obecního archivu v přízemní místnosti hospodářské budovy zámku. Pomáhal i místnímu zemědělskému družstvu s korespondencí a realizací prodeje výrobků v sousedním Německu. Pro kostel sv. Jakuba byl nápomocen při zajištění financování zvonu.

Vždy každému vyhověl s překlady němčiny i v soukromé korespondenci. Měl obrovský záběr znalostí, převážně získaných příslovečnou pílí a samostudiem. Za jeho péči o rodinu a práci pro společnost mu patří obrovský dík. Zemřel ve čtvrtek 7. ledna 2021, téměř v 95 letech.

S láskou vzpomíná dcera Jana, manželka Božena a členové Vlastivědného kroužku a archivu ve Spálově.

*Jak tiše žil,
tak tiše zemřel.
Skromný ve svém životě,
velký ve své lásce a dobrotě.*

*V tichém zármutku oznamujeme všem příbuzným, přátelům a známým,
že nás dne 7. ledna 2021 opustil ve věku nedožitých 95 let
naš milovaný manžel, tatínek, dědeček, pradědeček a tchán*

pan

Josef MALCHER

Spálov 67

*S našim drahým zesnulým se rozloučíme v úzkém rodinném kruhu
v pátek 15. ledna 2021 ve 14.00 hodin
v chrámu Páně ve Spálově.*

Po mši svaté bude uložen do rodinného hrobu.

Zarmoucená rodina

RODOPISNÁ KRONIKA

Vysvětlení: Do rodopisné kroniky nám ucelenými údaji přispívá pouze obec Luboměř. Ze Spálova zveřejňujeme jen ty události, které nám zašlou nebo předají samotní občané.

Narození

- 07. 12. 2020 Anežka Sendlerová, matka Alžběta Sendlerová, rozená Remešová, otec Filip Sendler, Luboměř 79
- 04. 01. 2021 Amálie Šimíčková, matka Tereza Šimíčková, rozená Erlová, otec Jan Šimíček, Luboměř 40
- 24. 02. 2021 Evelína Miková, matka Pavlína Miková, rozená Bagarová, otec Ondřej Mik, Heltínov 11
- 02. 03. 2021 Marie Ambrožová, matka Romana Ambrožová, rozená Šustková, otec Martin Ambrož, Luboměř 134
- 04. 05. 2021 Lukáš Bednarski, matka Zuzana Ambrožová, otec Martin Bednarski, Luboměř 128

Úmrtí

- 18. 11. 2020 Pavel Malcher, Spálov č. 67
- 14. 12. 2020 Ludmila Švecová, Spálov 147
- 16. 12. 2020 Zdenka Čechová, Luboměř 24
- 7. 1. 2021 Josef Malcher, Spálov č. 67
- 13. 1. 2021 Jaromír Šindler, Partutovice č. 52
- 11. 2. 2021 Vladimír Biskup, rodák z Heltínova
- 9. 2. 2021 Ludmila Králová, Spálov 14
- 1. 3. 2021 MUDr. Alena Mrázková z Jakubčovic, obvodní lékařka
- 7. 3. 2021 Emil Peprný, Spálov 284
- 15. 3. 2021 Anastázie Lvová, Luboměř 15
- 3. 4. 2021 Karel Ondřej, Spálov 156
- 3. 5. 2021 Ludmila Venclíková, Spálov 206
- 5. 5. 2021 Irena Miková, Luboměř 11
- 24. 5. 2021 Helena Podešvová, Spálov 53

ZÁZNAMY

(Zpracovali: Jaroslava Šustková, Jarmila Mazáčová, Jiří Vlček)

LISTOPAD 2020

20. 11. **Spálov** – místní směrová tabule SPÁLOV, která doposud stála u zastávky autobusů na Kocandě, byla přemístěna asi o 120 metrů blíže k Luboměři, před budovu bývalé „pily“. Stalo se tak z důvodu z výstavby rodinných domů na pozemcích za Kocandou směrem ke Královci, je zde zřízena také nová příjezdová komunikace.

26. 11. **Jakubčovice** – ve čtvrtek byl zahájen provoz zubní ordinace MUDr. Lenky Jemelkové v Jakubčovicích nad Odrou i pro spálovské občany. Ordinační dny budou každou středu a čtvrtek v době od 8.00 do 15.00. Pacienti se mohou objednat na tel. číslo 555 506 819.

PROSINEC 2020

I tento poslední měsíc roku 2020 probíhal ve znamení covidové pandemie. Omezení nebo zrušení společenských akcí, venku se může shromáždit nanejvýš 50 osob, v budově jen 10 osob. Z důvodu nízkého počtu žáků mohou všichni navštěvovat spálovskou školu každý den, nezavádí se distanční výuka, jak je tomu v jiných školách.

1. 12. **Luboměř** – od začátku prosince bývá především o víkendech opět otevřena hospoda „U Pecucha“ na čp. 82.
3. 12. **Luboměř** – uskutečnilo se poslední zasedání zastupitelstva obce v roce 2020. Zastupitelé např. schválili rozpočtové provizorium na rok 2021, různé finanční dary, inventarizaci majetku, kotlíkové půjčky občanům či podání žádostí o opravu místní komunikace a kapličky v Heltínově.
4. 12. **Spálov** – úřad městyse pozval občany k vánočnímu stromu do parku na setkání s Mikulášem a jeho družinou. Pro děti byla nachystána nadílka a pro ostatní punč do vlastního hrníčku na zahřátí.
5. a 6. 12. **Luboměř a Heltínov** – o prvním prosincovém víkendu zavítal do vesnice svatý Mikuláš se svojí družinou, která jela na osvětleném voze s koňmi. S ohledem na protiepidemická opatření nechával Mikuláš hodným dětem balíčky s dobrotami u dveří domů. Po delší době chodil sv. Mikuláš také po Heltínově.

8. 12. **Spálov** – v sokolovně se v 18 hod. uskutečnilo 14. jednání zastupitelstva městyse za účasti 5 zastupitelů a 10 občanů. Program: zastupitelé schválili příspěvek na provoz ZŠ a MŠ na rok 2021 ve výši 2 200 000 Kč, ale neschválili škole mimořádný účelový příspěvek na provoz v roce 2020 ve výši 50 376 Kč. Dále schválili fin. dar pro Anděle stromu života v Novém Jičíně (5 000 Kč), účelovou dotaci na činnost spolku TJ Spálov, oddíl kopané (140 000 Kč) a finanční dar obci Jakubčovice ve výši 50 000 Kč na vybavení zubní ordinace. Byly schváleny kupní smlouvy o převodu nemovitostí, smlouva na zřízení služebnosti se společností Cetin, smlouva o dílo s firmou Baller na odvodnění pekárny č.p. 233. Vyslechli jsme zprávu o hospodaření za období 1 – 11/2020, byl schválen plán inventur k 31. 12. 2020 a rozpočtový výhled do roku 2026. Zastupitelstvo schválilo s platností od 1. 1. 2021 Obecně závaznou vyhlášku o nakládání s odpadem na území městyse a vyhlášku o místním poplatku ze psů, také o místním poplatku z pobytu (Spálovský mlýn, Mariastein). Byl schválen rozpočet na rok 2021, zvýší se cena stočného (13 Kč/m³), plán svateb. Projednali návrh změny Územního plánu Spálov, schválili plán financování obnovy vodovodu a žádost o dotaci na obnovu místní komunikace.
18. 12. **Spálov** – poslední den školní docházky v roce 2020 a zahájení vánočních prázdnin, které budou trvat do 3. 1. 2021.
23. 12. **Spálov** – letos neroznášeli skauti Betlémské světlo do jednotlivých domácností, ale pouze je nabízeli na třech místech: u úřadu městyse, u pekárny a na dolní zastávce. Bylo doporučeno vzít si kromě svíčky také lucernu nebo zavařovací sklenici.
23. 12. **Luboměř** – den před Vánocemi rozdávali opět místní skauti před obecním úřadem Betlémské světlo.
24. 12. **Spálov** – Vánoce v kostele sv. Jakuba: ve čtvrtek na Štědrý den mše v 15 hod., v 21 hod. Půlnoční mše, další den Boží hod vánoční v 10 hod. Slavnost Narození Páně, na 2. svátek vánoční v 10 hod. svátek sv. Štěpána. Na Silvestra mše v 15 hodin, Nový rok 2021 slavnostní mše v 10 hod. – Den obnovy samostatného českého státu, Slavnost Matky Boží Panny Marie.

Dopis farníkům od P. Mgr. Bohumila Víchy, faráře ve Spálově:

„Drazí přátelé!

Radostné a požehnané svátky Kristova narození a jeho pomoc a ochranu po celý rok 2021 Vám všem přeje a vyprošuje P. Bohumil Vícha.“

V období vánočních svátků zdobila spálovský kostel výstava betlémků přístupná až do 2. února 2021.

31. 12. **Spálov** – na Silvestra se už od večerních hodin jednotlivě ozývaly petardy a o půlnoci se rozzářila obloha nad obcí desítkami světelných raket na uvítání nového roku 2021. Letošní oslavy byly kratší a klidnější.
31. 12. **Luboměř** – nový rok 2021 jsme přivítali malým obecním ohňostrojem již ve 20 hodin.

LEDEN 2021

4. 1. **Spálov** – do školy nastoupili pouze žáci 1., 2. a 3. třídy, ostatní žáci byli vyučováni distančně, přes počítač. Pracuje také mateřská škola, školní družina a jídelna.
5. 1. **Spálov** – sdružení české katolické Charity Odry rozeslalo do všech domácností dopis s požehnáním a tříkrálovým přáním, jak je možné přispět na sbírku, která se letos kvůli obavám ze šíření epidemie neuskuteční tradičním způsobem. Pozvali na online koledu na internetové stránce www.trikralovasbirka.cz, kde je možné otevřít své dveře online koledníkům, zazpívat si s nimi a také přispět do jejich pokladničky. Součástí dopisu byla poštovní poukázka na Tříkrálovou sbírku, účet sbírky 66008822/800 a variabilní symbol za Charitu Odry 77708011. Bylo možné také přispět do zapečetěné pokladničky umístěné na úřadu městyse nebo v pekárně. Na těchto dvou místech se do kasiček vybralo celkem 20 010 Kč, kolik peněz zaslali dárci online, se nedá přesně zjistit.
6. 1. **Spálov** – nefunguje systém v očkování proti koronaviru, priorita - vakcinace seniorů a zdravotníků by měla být ukončena v březnu, ale očkují se i lidé, kteří očkování být ještě nemají, vláda akci špatně připravila. Nouzový stav se prodlužuje o 30 dní. Vedle lékáren, drogerií, potravin a květinářství otevřou také papírnictví, dětské oděvy a obuv. Děti rostou a potřebují oblečení a obuv.
25. 1. **Spálov** – 15. mimořádné jednání zastupitelstva městyse se konalo v pondělí v 17 hodin v obřadní místnosti ÚM Spálov za účasti zastupitelů a dvou občanů. K projednání měli zastupitelé pouze jeden bod, a to schválení aktualizace dokumentu „Program obnovy vesnice, městyse Spálov 2016 – 2020,“ do roku 2022.

ÚNOR 2021

1. 2. **Spálov** – Zemědělská a.s. Spálov nabízí prodej konzumních brambor z loňské bohaté úrody za výhodnou cenu 600 Kč/q balených po 25 kg a brambory krmné 200 Kč/q.
1. 2. **Odry** – zahájení očkování proti koronaviru v Dělnickém domě Odry.

V případech zájmu mohou pacienti kontaktovat zaměstnance na Úřadu městyse ve Spálově, kteří jim pomohou s registrací k očkování. Bude nutné uvést své jméno a příjmení, adresu, rodné číslo, číslo telefonu a název či číslo zdravotní pojišťovny. Další možností je navštívit kontaktní místo v Informačním centru Odry. Služba funguje každý pracovní den od 8 do 15 hodin.

9. 2. **Spálov** – k tomuto datu jsou v naší obci dva občané pozitivní s covidem-19, v Luboměři 0, Partutovice 4, Jakubčovice 2, Odry 28, Potštát 8. V Oderských vrších krásná ladovská zima, sníh a mráz umožnil i Pražanům běžkovat přes Karlův most a sáňkovat se na svazích Petřína. Světová zdravotnická organizace WHO prohlásila, že se jí ve spolupráci s experty z Číny nepodařilo odhalit původ nového typu koronaviru, který způsobil pandemii covidu-19. Vyšetřovací tým uvedl, že virus je pravděpodobně přírodního původu, za hostitele označili netopýry. Za vysoce nepravděpodobné označili únik z laboratoře.
11. 2. **ČR** – od půlnoci uzavřeny tři nejpostiženější okresy – Chebsko, Sokolovsko a Trutnovsko – jdou kvůli pandemii do izolace. Prodloužení nouzového stavu do konce února.
13. 2. **Luboměř** – v dědině se uskutečnil masopustní průvod a pochováání basy.
15. 2. **ČR** – Kabinet premiéra A. Babiše schválil návrh pandemického zákona, který má umožnit snazší přijetí protikoronavirových opatření. Ohrožují nás mutace britského a jihoafrického viru, které způsobují těžší průběh onemocnění. Vir se přenesl na všechny kontinenty, ve světě je nakaženo 110 milionů lidí, u nás prokázáno 1 200 000 případů.
16. 2. **Spálov** – v obřadní síni ÚM se konalo od 18 hodin 16. jednání Zastupitelstva městyse Spálov, 7 hostů. Zastupitelé na svém zasedání schválili: poskytnutí finančních darů ČSOP ZO NJ v Bartošovicích 3 000 Kč, organizaci Junák 25 000 Kč, klubu Zvoneček Odry 5 000 Kč, Českému svazu včelařů ZO Odry 3 000 Kč, Společnosti pro ranou péči v Ostravě 5 000 Kč, organizaci Beskyd na úhradu soc. služeb 5 000 Kč. Dotace na spolufinancování projektu „Kotlíková dotace“ 15 000 a 10 000 Kč – 3. výzva, záměr prodeje parcel, uzavření kupních smluv o převodu nemovitostí parcel. Zastupitelstvo schvaluje zapojení ZŠ a MŠ Spálov do projektu Místní akční plán vzdělávání pro ORP Odry III s fin. spoluúčastí, navýšení nájemného v bytech o 20 %, nákup sekacího traktoru. Vyhlašuje se veřejná zakázka na opravu kamenné zdi okolo parku a stavební úpravy objektu č.p. 61...aj.

BŘEZEN 2021

1. 3. **Spálov** – už rok bojujeme s covidem a situace je za celé období nejhorší. Denně umírá na toto onemocnění v naší zemi víc než 100 lidí. Vláda přijala pandemický zákon a vyhlásila třítydenní tvrdý LOCKDOWN, nesmí se přejíždět ani mezi okresy, hranice okresů střeží a kontroluje policie a armáda, nouzový stav do 28. 3. Stanoveny termíny testování ve velkých a menších firmách, přednostní očkování zdravotníků, starších občanů podle zájmu, otevřeny jen některé obchody. Odzvoněno látkovým rouškám, nosit pouze respirátory, omezení pohybu občanů. Od dnešního dne uzavřena Mateřská škola Spálov a nižší ročníky školy základní – první až třetí třída. Kontrola mezi okresy Nový Jičín a Přerov stojí u větrné elektrárny za obcí Luboměř a u Čardy nad Jindřichovem. Na hranici mezi okresy NJ a Opava stojí hlídky u železniční stanice Klokočov a pod obcí Vrchy.
4. 3 **ČR** – Máme největší počet zemřelých na milion obyvatel ve světovém měřítku. V naší zemi zemřelo 21 128 lidí s nákazou covid-19, denní přírůstky činí až 187 mrtvých. Počty nakažených podle údajů z internetu: Spálov 4 občané, Luboměř 4, Partutovice 5, Jindřichov 21, Jakubčovice 4, Odry 73, Potštát 29, Vítkov 34.
4. 3 **Luboměř** – uskutečnilo se 11. zasedání zastupitelstva, na kterém zastupitelé např. schválili rozpočet obce na rok 2021, inventarizační zprávu, finanční dary či nově zpracované strategické dokumenty – pasporthy dopravního značení, veřejného osvětlení a zeleně.
8. 3. **ČR** – k tomuto datu potvrzeno 1 329 214 případů s onemocněním (denní nárůst 3 923), počet zotavených 1 139 293, právě v nemocnici 8 069, úmrtí s nákazou 22 047, očkuje se od 27. 12. 2020 a dosud naočkováno 839 133 lidí.
21. 3. **Spálov** – po třech týdnech měl skončit tvrdý LOCKDOWN, ale bohužel pokračuje až do poloviny dubna, zahrnuty jsou do něj i velikonoční svátky, které budou 4. a 5. dubna. Jednotýdenní testování nestačí, je třeba testovat častěji.
21. 3. **Luboměř** – vynášení smrti a zimy ze vsi.

DUBEN 2021

27. 3. – 10. 4. Luboměř a Heltínov – obec Luboměř poprvé zorganizovala jarní úklid „Uklidme za humny!“ u příležitosti celorepublikové úklidové akce Uklidme Česko. Občané tak měli možnost uklidit své blízké okolí - místa, kam chodí rádi na procházky, jezdí na kolech či chodí na hříbků. Do akce se mohli zapojit děti, mládež i dospělí. Pracovní pomůcky (jednorázové rukavice a pytel) obdrželi zájemci na obecním úřadě. V rámci této výzvy bylo možné se také zapojit do fotosoutěže. O akci byl ze strany občanů malý zájem.

12. 4. **Spálov** – do základní školy se vrátili žáci 1. stupně a předškoláci do mateřské školy. Návrat za přísných epidemiologických pravidel – hygieny, povinné roušky a testování 2krát týdně, v pondělí a ve čtvrtek. Předškolní děti roušky nosit nemusí. ZUŠ se také otevřely ve formě jeden žák na jednoho učitele při hře na hudební nástroj.
17. 4. **Luboměř a Heltínov** – v obcích proběhl ve spolupráci s firmou Ekoltes Hranice a.s. jarní sběr odpadů.
20. 4. **Spálov** – 17. jednání zastupitelstva v 18 hod. v obřadní místnosti úřadu městyse, účast 6 zastupitelů a 8 občanů. Program: poskytnutí fin. daru Charitě Jeseník 5 000 Kč a společnosti Děcko v NJ 10 000 Kč, zastupitelstvo schválilo uzavření smluv o smlouvách budoucích mezi ČEZ Distribuce a ÚM Spálov, poskytnutí dotace ZŠ a MŠ Spálov, bere na vědomí zprávu o hospodaření za 1-3/2021, schvaluje inventarizační zprávu za rok 2020, Účetní uzávěrku a rozdělení hospodářského výsledku ZŠ a MŠ Spálov. Schválili výjimku z počtu žáků pro šk. rok 2020/2021 a zajištění projektové dokumentace, rozpočtu a dotačních možností na akci „Nádstavba a přístavba šaten TJ Spálov. Pověřuje starostku jednáním o odkupu části pozemků, schvaluje bezúplatný převod cisternové automobilové stříkačky 24 Mercedes Benz 1124 AF pro JSDH Spálov...

KVĚTEN 2021

1. 5. **Spálov** – spálovští hasiči vztýčili v sobotu u požární zbrojnice již tradiční májku, která se svým ozdobeným zeleným vrškem a vlaječkou přečnává z jedné třetiny nad střechou budovy. Snad až se bude koncem měsíce kácet, nebudou již platit tak přísná hygienická opatření.
1. 5. **ČR** – K tomuto datu potvrzené případy s onemocněním covid-19 a denní přírůstky 1 635 619 (+504), počet zotavených 1 562 295 (+7 080), právě v nemocnici 2 378 (-71), úmrtí s nákazou 29 365 (+22), ukončení očkování 1 005 925 (+2 174). Týdenní přírůstky v obcích: Spálov 0, Luboměř 0, Jakubčovice 1, Partutovice 1, Jindřichov 2, Potštát 0, Odry 15, Hranice 20. Radostné zjištění, že situace se výrazně zlepšuje.
5. 5. **Luboměř** – v kostele sv. Vavřince byly zahájeny opravy kůru, které zajišťuje firma TESLICE CZ s.r.o. ze Vsetína.
10. 5. **Spálov** – do školy se vrátily děti z mateřské školy a polovina žáků druhého stupně, v naší škole to byli žáci 6. a 7. třídy. Žáci 8. a 9. třídy se i nadále učí přes počítač. Takovému způsobu výuky se říká rotační výuka, týden ve škole a potom týden doma. Děti druhého stupně přišly do školy letos poprvé, byly doma od 1. ledna roku 2021.

13. 5. **Spálov** – v rámci akce „Uklidíme svět! Uklidíme si Česko! Uklidíme Královce!“ se ve čtvrtek v 16.30 uskutečnila pracovní brigáda v Královci. S sebou dobrou náladu, pracovní rukavice a vhodnou obuv. Akce se zúčastnili čtyři občané a jejich dobrou snahu ohrozilo deštivé počasí.
14. 5. **Spálov** – od 16.45 proběhne hromadné očkování psů a koček proti vzteklině, místo: hospoda, očkování provede MVDr. Hrachovec, Veterina Na Mlýně Odry. Na místě bude možné neoznačené psy před vakcinací očipovat. Možnost zakoupit obojky, pipety a tablety proti blechám a klíšťatům. Nutno dodržovat protiepidemická opatření - rozestupy a roušky.
15. 5. **Spálov** – v sobotu před úřadem městyse proběhne sběr velkoobjemového a nebezpečného odpadu včetně elektrozařízení v době od 8 do 10 hodin firmou Ekoltes Hranice. Sběr se provádí pravidelně již několik let a odpadu je čím dál více, přestože se sběr provádí dvakrát ročně.
15. 5. **Spálov** – oplocení v přírodní rezervaci Královce.
Z důvodu nadměrného šíření třtiny křovištní a chrastice, byly plámem péče navrženy managemnetové opatření spočívající k tlumení výskytu těchto rostlin a to výsevem rostliny kokrhelu. Kokrhel luštinec (*Rhinanthus alectorolophus*) je poloparazitická rostlina, která parazituje na lipnicovitých a tím snižuje jejich růst. Jakmile nemá vhodného hostitele, z lokality zmizí.
Na podzim roku 2020 byl proveden výsev této rostliny v PR Královce. K zabezpečení před škodami způsobenými srnčí zvěří – okusem, bylo provedeno dočasné oplocení, které bude po odkvětu odstraněno a plocha pokosena.
Bohužel klimatické podmínky pro výsev kokrhele nebyly na podzim ideální, lokalita je velice zamokřená a při kontrole nebylo patrné, že by vzešel. Pokud opravdu na lokalitě kokrhel nevyroste, bude oplocení odstraněno z důvodu kosení.
17. 5. **Spálov** – do školy chodí všichni žáci prvního a druhého stupně a snad to už tak bude až do konce školního roku. Žáci 8. třídy se vyučují v tělocvičně a žáci 9. třídy v sokolovně z důvodu dodržování epidemiologických pravidel. Druhý důležitý důvod je možnost navštěvovat školu, a tak se vyhnout rotační výuce.
30. 5. **Spálov** – při nedělní bohoslužbě v kostele sv. Jakuba kněz přečetl farníkům pastýřský list, kterým oslovili biskup František Václav Lobkowicz a biskup Martin David věřící ostravsko – opavské diecéze u příležitosti 25. výročí od jejího založení.